

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

**Prostředky moderní komunikace využívané mezi
dětmi**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Renata Oralová

Vypracovala:

Ivana Krchňavá

Brno 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Prostředky moderní komunikace využívané mezi dětmi“ zpracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

V Miroslavi dne 19.4.2012

Ivana Krchňavá

Poděkování

Děkuji vedoucí bakalářské práce Mgr. Renatě Oralové za poskytnutí cenných rad a připomínek při vedení této práce.

OBSAH

Úvod	3
1. Vymezení komunikace	5
1.1 Rozdíly mezi interpersonální a elektronickou komunikací	5
1.2 Elektronická komunikace	7
1.3 Slang v elektronické komunikaci	8
1.4 Dílčí závěr	9
2. Média	10
2.1 Vývoj médií	10
2.2 Vliv médií	11
2.3 Dílčí závěr	12
3. Internet a sociální sítě	13
3.1 Prostředí bez zábran	13
3.2 Změna identity	16
3.3 Nebezpečí na internetu	16
3.4 Sociální sítě	20
3.5 Facebook	22
3.6 Twitter	24
3.7 Dílčí závěr	25
4. Prvky moderní komunikace	26
4.1 Mobilní telefon	27
4.2 E – mail	28
4.3 Skype	28
4.4 Chat	29
4.5 ICQ	30
4.6 YouTube	30
4.7 Dílčí závěr	31
5. Empirický výzkum nejčastěji využívaných komunikačních prostředků	32
5.1 Cíl výzkumu	32
5.2 Metody použité při zpracování dat a informací	33
5.3 Realizace výzkumu	33
5.4 Interpretace výsledů	34
5.5 Shrnutí výzkumu	44
Závěr	45
Resumé	47
Anotace	48
Seznam literatury	49
Přílohy	53

*„...být velkej kluk, mít Icq a Facebook,
opustit knajpu, usednou ke Skypu,
zapojit sví data do sítě.
Rozpoutat pořádněj hambuk,
mít vlastní logo a nick, co je šik
a věřit, že jednou spasí Tě...“*

(Richard Krajčo, Kryštof)

Úvod

Ve své bakalářské práci pojednávám o prostředcích moderní komunikace využívané mezi dětmi. Téma bakalářské práce mě zaujalo, protože si myslím, že čím dál více dětí tráví svůj volný čas u počítače, ke kterému neodmyslitelně patří internet. Děti komunikují prostřednictvím Facebooku, kde si sdělují svá tajemství, problémy, starosti nebo radosti a tím ztrácí svou identitu. V dnešní době se o daném problému více mluví, než píše, a proto považuji za důležité se touto problematikou zabývat.

Internet nabízí jeho uživatelům širokou škálu aktivit a to především zábavu, informace, hry, komunikace atd. Jsou s ním spojeny komunikační sítě, jako je ICQ nebo Skype, sociální síť Facebook nebo Twitter. Sociální i komunikační sítě jsou oblíbené u dětí především pro jednoduchý a pohodlný kontakt s přáteli. Mimo tyto výhody má internet pro své uživatele i stinné stránky – ztráta soukromí, zneužití osobních údajů, obtěžování, vydírání atd. Rizika spojená s využíváním internetu si většinou děti neuvědomují. Chtěla bych upozornit na nebezpečí, které s sebou moderní komunikační prostředky přináší. Zaměřím se zejména na kyberšikanu, kybergroomin a sexting. Mým záměrem je také uvést příklady bezpečného užívání internetu a vytvořit zájem rodičů o využívání internetu dětmi. Informační technologie se neustále vyvíjí a stávají se dostupnějšími téměř pro každého. Sociální pedagogika by se tak měla zaměřit již na prevenci při využívání moderních komunikačních prostředků a na snahu o vytvoření optimálních podmínek pro trávení volného času.

Cílem mé bakalářské práce je v teoretické části podat základní informace o prostředcích moderní komunikace, které děti základní školy nejčastěji využívají. Prostředků moderní komunikace je nepřeberné množství a proto se zaměřím jen na některé z nich. Nastíním rozdíly mezi interpersonální a elektronickou komunikací. Samostatnou kapitolu věnuji médiím, která nás ovlivňují na každém kroku a jsou pro nás zdrojem informací. Nejvíce se chci věnovat internetu, který se postupně stal nezbytnou nutností každodenního života mladé generace a je dětmi využíván převážně pro snadno dostupnou a rychlou komunikaci. Ale je internet bezpečný? Také chci čtenáře blíže seznámit s nejnavštěvovanější sociální sítí u nás i ve světě

a to Facebookem. Slovo Facebook slycháme čím dál častěji, ale jaký má pro nás přínos?

Na teoretickou část práce navazuje empirická část. Zde byl sběr dat proveden formou kvantitativního dotazníkového šetření z důvodu oslovení velkého množství respondentů a tím i získání velkého množství dat. Cílem výzkumného šetření byla snaha zjistit jak děti 1. a 2. stupně základní školy nejraději komunikují se svými kamarády. Které prostředky moderní komunikace nejčastěji využívají, jaké sociální sítě preferují a jak tráví volný čas. Jednou z otázek zajisté bude, zda mají rodiče přehled, co děti zveřejňují na sociálních sítích.

1. Vymezení komunikace

Mezi nejdůležitější lidské znalosti patří zajisté komunikace. Je to podmínka sociální existence člověka. Slovo komunikace pochází z latinského slova *comunico, comunicare*, co v překladu znamená něco oznamovat, s někým se o něco dělit, svěřovat se někomu s něčím, společně se radit. Komunikace je výměna informací mezi dvěma subjekty, při které jsou informace na jedné straně vysílané a na druhé přijímané nebo vnímané.¹

Základem sociální komunikace je sdělování. Ke sdělování dochází verbálně a neverbálně. Při verbální komunikaci využíváme mluvenou a psanou řeč. Neverbální komunikace představuje gestikulaci, mimiku, dotyky. Řeč člověku umožňuje sdělovat své myšlenky, pocity a city jinému člověku. Při skutečné komunikaci verbální i neverbální komunikace funguje společně. „*Nejširší definice rozlišují komunikaci viditelnou i neviditelnou (např. intrapersonální), rozlišují syntax komunikace, sémantiku a pragmatiku.* (Vybíral 2009)“²

1.1 Rozdíly mezi interpersonální a elektronickou komunikací

Interpersonální i elektronická komunikace má stejný cíl a to výměna informací mezi komunikujícími stranami.

Zbyněk Vybíral definuje čtyři hlavní funkce komunikace:

1. „ **informovat** – předat zprávu, doplnit jinou, oznámit, prohlásit... (informativní funkce),
2. **instruovat** – navést, zasvětit, naučit, dát recept... (instruktážní funkce),
3. **přesvědčit**, aby adresát (po)změnil názor – získat někoho na svou stranu, zmanipulovat, ovlivnit...,
4. **potěšit** – rozveselit druhého, rozveselit sebe, rozptýlit, „jen tak“ si popovídat... (funkce zábavní).“³ Tímto si uvědomujeme, proč máme potřebu s druhými lidmi komunikovat. Děti informují rodiče, co se dělo ve škole, učitelé předávají zkušenosti a kamarádi si povídají a sdělují svá tajemství.

¹ Laca, Slavomír. Sociální pedagogika. Brno: IMS, 2011, s. 165

² Buchtík, M., Dufková, M. a kol. O lidech na blízko i na dálku. Praha: Powerprint, 2010, s. 41.

³ Vybíral, Zbyněk. Psychologie lidské komunikace. 1. vyd., Praha: Portál, 2000, s. 23.

Interpersonální komunikace nám umožňuje působit na druhé lidi, poznávat je, ale i sami sebe. Poskytuje možnost, aby lidé poznali nás. Interpersonální komunikace je komunikace mezi dvěma osobami, které mezi sebou mají určitý vztah a jsou nějakým způsobem na sobě vzájemně závislé. Za mezilidskou komunikaci lze označit jak konverzaci „tváří v tvář“, tak komunikaci prostřednictvím elektronických médií.

Technologie má na interpersonální vztahy větší vliv než kultura nebo pohlaví. Elektronicky zprostředkovaných vztahů nepochybně přibývá. Počet uživatelů internetu z řad dětí rychle roste. Výhodou vztahů na síti je, že z nepřeberného množství uživatelů je snadné někoho najít, kdo odpovídá naší představě o tom, koho hledáme. Ale pozor na nepravdivost údajů, které lze jen těžko odhalit. Například nezletilí se mohou vydávat za dospělé a dospělí se mohou představovat, jako děti kvůli ilegální sexuální komunikaci.⁴ Také chybí ve virtuálním světě vnímání či dokonce absence neverbálních projevů. Tím může být komunikace nejasná, omezená, může docházet k nedorozuměním. Obtížně se vyjadřují také pocity, kde informace o pocitech je zabudována v intonaci. Špatně se v textu vyjadřuje humor a především sarkasmus. V on-line komunikaci chybí doteky a tělesné kontakty a to může omezit prožitek z intimity.⁵

Rozdíly mezi interpersonální a elektronickou komunikací:

Interpersonální komunikace

- základ tvoří mluvený jazyk a neverbální komunikace
- uživatelé nejsou anonymní a jsou v přímém sociálním kontaktu
- uživatelé mezi sebou komunikují především v omezeném počtu
- uživatelé jsou omezeni prostorem a časem

Elektronická komunikace

- základ tvoří zejména psaný jazyk, neverbální komunikace nahrazují symboly
- uživatelé mohou být anonymní a jsou ve zprostředkovaném sociálním kontaktu
- možnost komunikace s velkým počtem osob současně
- bez omezení prostoru a času⁶

---

⁴ Vito, Joseph, A. De. Základy mezilidské komunikace. 6. vyd. Praha: Grada, 2008, s. 216

⁵ Divínová, Radana. Cybersex – forma internetové komunikace. 1. vyd. Praha: TRITON, 2005, s. 49-50.

⁶ Kopecký, Kamil. Moderní trendy v elektronické komunikaci. Olomouc: Hanex, 2007, s. 9-10.

1.2 Elektronická komunikace

Fenoménem dnešní doby se stává komunikace prostřednictvím elektronických médií. *„Komunikace ještě nikdy nebyla tak snadná. Vzkazy jsou dnes přenášeny nejrychleji v historii a jedním pohybem prstů může jeden jediný člověk oslovit tisíce lidí. Nezastupitelnou roli hrají nové komunikační technologie hlavně v životě dětí a teenagerů.“*⁷ Otázkou však zůstává, jak se bude virtuální komunikace vyvíjet do budoucna. *Jsme skutečně takoví, jak se prezentujeme v kyberprostoru? Jak jsou naše city a emoce vnímány na straně příjemce? Nezaměřuji se před obrazovkou počítače více na sebe než na mé okolí?*

Elektronická komunikace je ve srovnání s komunikací běžnou poměrně odlišná. Účastníci jsou odděleni místně i časově a přenos sdělení je zprostředkován technikou – počítači, notebooky, mobilními telefony, webkamerami apod. Jde o hromadnou komunikaci a vzájemně spolu mohou komunikovat stovky i tisíce uživatelů. Vzhledem k dostupnosti je velmi oblíbená u dětí. Ale i zde musíme být opatrní, protože tak jako dochází ke konfliktu v interakci „tváří v tvář“ tak může dojít ke konfliktu v elektronické komunikaci. Je jisté, že ve virtuálním světě mají lidé méně zábran než ve skutečném životě. Výzkumy ukazují, že flaming, což je zkráceně agresivní chování ve formě slovního napadání, je v prostředí virtuální reality až čtyřikrát častější než v reálném životě.⁸

„Základní dělení komunikace on-line je možné utvořit na základě toho, prostřednictvím čeho jsou informace předávány (Šmahel, 2000):

- *text – momentálně pravděpodobně většina komunikace on-line,*
- *obraz – posílání obrázků,*
- *zvuk – zasílání zvukových nahrávek, různé programy pro přenos hlasu,*
- *multimédia – kombinace textu, obrazu a zvuku.“*⁹

„Elektronická komunikace je do jisté míry velmi otevřená a neřízená, uživatelé komunikují množstvím různých komunikačních kanálů s využitím širokého množství komunikačních kódů (jazyk, semigrafické znaky, emotikony, specifické kódy, grafické

⁷ <http://www.bezpecne-online.cz/pro-ucitele-a-rodice/teenageri-a-komunikace-na-internetu> (staženo 19.2.2012)

⁸ Šmahel, David. Psychologie a internet dětí dospělými, dospělí dětmi. Praha: TRITON, 2003, s. 13 .

⁹ Šmahel, David. Psychologie a internet dětí dospělými, dospělí dětmi. Praha: TRITON, 2003, s. 101.

*a vizuální symboly apod. Ačkoli existují, v praxi nejsou dodržována a jistá komunikační pravidla tu dodržuje velmi málo uživatelů, komunikantů.)*¹⁰ Můžeme tedy říci, že elektronická komunikace je neřízená, hromadná, časově a místně neomezená, anonymní. Závisí na počítačové gramotnosti komunikujících, na technologickém zabezpečení a vázána na internet.

1.3 Slang v elektronické komunikaci

Děti nemají dostatečnou slovní zásobu, nečtou knihy, nenavštěvují divadla, koncerty, výstavní síně, neboť vše je možné vyhledat na internetu. Malé děti ještě neumí mluvit, ale rodiče je podporují v ovládní médií. Vyslovit souvislou větu se stává pro dnešní mládež nelehkým úkolem. Právě při elektronické komunikaci dochází vzhledem k nižšímu věku a anonymitě u mnohých uživatelů ke gramatickým chybám, deformacím slov, vynecháním diakritiky, užíváním akronymů (kódovaných zkratek), používáním slangových výrazů, často bývají neukončené věty, je narušen slovosled ve větě, protahují se samohlásky (ahooooooooj, mooooc, joooo), používají se nové tvary slov, často zkomoleniny, metafory a zkracování slov. Dále děti rády míchají angličtinu a češtinu. Děti se předhání ve vynalézavosti a originalitě slov. Jadrnější výrazy se sklonem k vtipu nejsou výjimkou.

Oblíbenost při e-komunikaci hrají emotikony, které vyjadřují emoce a vznikají kombinací různých znaků (☺, ☹, :-/, :-*). Dalším vizuálním specifíkem jsou akronymy, které také vyjadřují pocity a emoce, ale i prostá sdělení. Akronymy jsou zkratky slov a vět. (mmt – moment, jj – jojo, nz – není zač, pls – prosím, btw – mimochodem...). Smyslem emotikon a akronymů je ekonomizace psaného jazyka a dostat do elektronické komunikace prvky nonverbální. *„Čistě textová osobní bezprostřední komunikace je totiž poměrně nový druh dorozumívání a komunikujícím stranám stále podvědomě chybí možnost vidět tvář, nebo alespoň slyšet hlas svého protějšku. Může tak docházet ke zkreslení smyslu zprávy, např. při použití dvojsmyslu či narážky. Ze sociologicko-psychologického hlediska byl tedy vznik emotikonů vlastně předvídatelný, přesto masovost a rychlost jejich rozšíření čekal málokdo.*¹¹

¹⁰ Kopecký, Kamil. Moderní trendy v elektronické komunikaci. Olomouc: HANEX, 2007, s. 8.

¹¹ Pavlíček, Antonín. Nová média a sociální sítě. Praha: Oeconomica, 2010, s. 53.

Při častém využívání akronymů a emotikon se děti v běžné komunikaci obtížněji vyjadřují. Neumí dát najevo své pocity jinak než ve zkratce v krátké textové zprávě, na chatu nebo jako smajlík na Skype. Dnes už to někteří jiným způsobem ani neumí. Samozřejmě mnohem jednodušší je napsat miluji Tě než to říci do očí. Ale jde skutečně o cit, nebo jen o poskládaná písmenka do slova miluji Tě? Děti píší své pocity na sociálních sítích až moc otevřeně. Ale umí je vyjádřit i tváří v tvář? *Jsem přesvědčena, že většina dětí neumí své city dát najevo. Z komunikace se vytratila emocionalita. Jak uvádí David Šmahel citaci 15 leté dívky: „Myslím si, že plno kluků by se ve skutečnosti holky nezeptalo, jestli by se s ním vyspala, přes net to hodně kluků využívá.“¹²* Proto časté sexuální narážky u mladistvých nejsou žádnou výjimkou.

1.4 Dílčí závěr

Cílem této kapitoly bylo přiblížit interpersonální a elektronickou komunikaci. Při interpersonální komunikaci jde o komunikaci tváří v tvář. Komunikující jsou v bezprostředním kontaktu. Důležitou roli zde plní neverbální komunikace, která bývá považována za důležitější než verbální komunikace. Elektronická komunikace se stává fenoménem dnešní doby. Přenos informací nikdy dříve nebyl rychlejší. Přenáší se text, obraz, zvuk, multimédia. Při elektronické komunikaci jsou účastníci odděleni místně i časově. Náhradou neverbálních projevů se stávají emotikony a akronymy.

---

¹² Šmahel, David. Psychologie a internet, děti dospělými, dospělí dětmi.. Praha: TRITON, 2003, s. 24.

2. Média

Za komunikační prostředky lze jistě považovat média. Termín medium pochází z latinského pojmu *medius* a znamená zprostředkující činitel. Jak uvádí slovník mediální komunikace, jde o „*prostředek komunikace, masové komunikace nebo mediální komunikace*“¹³ Média se stávají náhražkou skutečného života. Důležitost v dnešním světě hraje mediální komunikace, tj. komunikace prostřednictvím medií.

2.1 Vývoj médií

*„Noviny a časopisy, rozhlasové a televizní stanice, hudební a obrazové nahrávky, divácky zaměřené filmy, to vše se stalo nedomyšlitelnou součástí našeho každodenního života. Tato „masová média“ produkují obrovské množství nejrůznějších obsahů od zpravodajství po zábavu a je stále těžší se orientovat v tom, co je zpráva, co osvěta, co zábava...“*¹⁴ Vzniká obrovská záplava mediální produkce, kterou je potřeba umět selektovat.

Proměny médií a jejich uživatelů prošly značnou změnou. Pro vývoj médií je charakteristická změna v bezprostředním kontaktu komunikujících. Dříve byla komunikace vázána na to, že se mluvčí a posluchač nacházeli současně na stejném místě. V dnešní době nehraje roli prostor ani čas. Touha sdělovat druhým vlastní zážitky a dojmy vedla k výrobě vynálezů, např. v polovině 15. stol. knihtisk a dále zřízení pošty. Vývoj fotografií přispěl k filmu a gramodesky vypsely v magnetofonové pásky. V rozvoji komunikace přispěl svým vynálezem Samuel Morse, který vynalezl v roce 1838 elektrický telegraf a tzv. Morseovu abecedu. Přenosová vzdálenost se stále zvětšovala: z několika kilometrů na desítky kilometrů. Kably byly vedeny vzduchem, pod zemí i pod vodou. V roce 1852 byl položen kabel přes kanál La Manche, roku 1858 byl položen kabel přes Atlantik. Později byl vynalezen telefon (1876), dále přichází rozhlas a televize a lidstvo je stále více vtahováno do veškerého dění, nikdo už nezůstává stát stranou.

---

¹³ Reifová, Irena, a kol., Slovník mediální komunikace, 1 vyd., Praha: Portál, 2004, s. 139.

¹⁴ Mičienka, Marek, Jiráček, Jan, a kol. Základy mediální výchovy. 1 vyd., Praha: Portál, 2007, s. 7.

„Vyspělá technika se stala součástí našeho sociálního prostředí. Rozhlasové a televizní společnosti realizují vše, co je technicky proveditelné, přičemž si (bohužel) nekladou otázku, zda je takový jejich počin v souladu se společenskou poptávkou a neohrozí-li svými důsledky kulturní vývoj společnosti, historii prověřená paradigmatu výchovy či etické a estetické citění a vědomí konzumentů svých produktů. Pedagogika musí hledat nástroje, kterými by bylo možno kontraproduktivní působení těchto prostředků komunikace držet pod kontrolou“¹⁵

2.2 Vliv médií

Média nás denně obklopují, ovlivňují naše názory a hodnoty a spolupodílejí se na tvorbě image dnešních dětí a mládeže. Vliv elektronických médií na dospívající je značný, neboť neodmyslitelně patří k volnému času. Usnadňují komunikaci, ale také mohou odpoutávat od reálného života. Sociální pedagogika by se měla zaměřit na prevenci před potenciálním ohrožením sociálněpatologických jevů.¹⁶

„Média se stávají důležitým socializačním faktorem, mají výrazný vliv na chování jedince a společnosti, na utváření životního stylu a na kvalitu života vůbec. Přitom sdělení, jež jsou médiu nabízena, mají nestejnorodý charakter, vyznačují se svébytným vztahem k přírodní i sociální realitě a jsou vytvářeny s různými záměry. Správné vyhodnocení těchto sdělení z hlediska záměru jejich vzniku a z hlediska jejich vztahu k realitě vyžaduje značnou průpravu.“¹⁷ Potřeba orientovat se v masových médiích je nepochybně žádoucí. Ne všechna sdělení, která se objevují, jsou věrohodná. Média si vytváří vlastní deskripci světa a děti obtížněji rozlišují mezi pravdivostí a nepravdivostí. Děti si na základě těchto informací vytváří zkreslené představy o reálném světě. Pozor také na preskripci, která podsouvá dětem určité chování. Preskriptivní jsou nevhodné seriály, reklama, počítačové hry atd.

Rodiče jsou proto nejdůležitějším prvkem v mediální výchově dětí. Oni by měli rozhodovat, na jaké pořady v televizi se smí dívat, jaké internetové stránky smí navštěvovat a jak dlouhou dobu smí trávit s moderními komunikačními prostředky. Je třeba upozornit děti na důležitost výběru informací. Dnešní rodiny tyto skutečnosti

¹⁵ Kraus, Blahoslav. Poláčková, Věra. Člověk, prostředí, výchova. Brno: Paido, 2001, s. 75.

¹⁶ Kraus, Blahoslav. Základy sociální pedagogiky. 1. vyd. Praha: Portál, 2008, s. 148.

¹⁷ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělání (2005)

opomíjí a nevěnují jim dostatečnou pozornost. Děti pracovně vytížených rodičů mohou tuto situaci cítit jako nedostatečný zájem o rodinu, a tak hledají útočiště v kyberprostoru.

Výchova v rodině by měla přispět k řešení současných vážných životních problémů a ke zmírnění všech negativních důsledků. Výchova je zajisté důležitým faktorem ve využívání volného času. Čím větší bude nabídka různých zájmových aktivit pro děti a mládež, tím bude mít výchova ve volném čase větší úspěch.¹⁸ Dle Zlaticy Bakošové by **výchova měla provázet dítě životem tak, aby se stalo člověkem, aby umělo plnohodnotně prožít svůj život.** Úspěšná výchova je založená na vztahu mezi vychovatelem a vychovávaným, na asertivní, podporující a efektivní komunikaci, na akceptaci vychované osoby takové, jaká je.¹⁹

Svoji úlohu zde plní také mediální výchova na základní škole, která má vybavit žáka základní úrovní mediální gramotnosti tj. např. kriticky přistupovat ke zpravodajství a reklamě, rozlišovat bulvární prvky ve sdělení od informativních a společensky významných, pochopit podstatu mediálního sdělení a vliv médií na kulturu. Dle Blahoslava Krause by se měl učitel snažit oslabit negativní působení masmédií tím, že konkrétní čísla časopisů pro děti a mládež nebo určité televizní (rozhlasové) pořady, které děti běžně sledují, podrobí důkladné obsahové (věcné), formální a estetické analýze a ukáže srozumitelně na slabiny a nedostatky takových produktů.²⁰

2.3 Dílčí závěr

Média se staly součástí každodenního života mladé generace. Můžeme sledovat zprávy z druhého konce světa v reálném čase, telefonovat přes videohovor a udržovat kontakt s příbuznými, kteří jsou od nás vzdáleni stovky kilometrů. Telefony, počítače a internet nás denně ovlivňují a ze všech stran na nás působí. Ovlivňuje to naše názory, hodnoty a postoje. Je velmi žádoucí umět rozpoznat přicházející zprávu a správně ji vyhodnotit.

---

¹⁸ Kraus, Blahoslav. Poláčková, Věra. Člověk, prostředí, výchova. Brno: Paido, 2001, s. 45.

¹⁹ Zlatica, Bakošová. Sociální pedagogika jako životná pomoc. 3.vyd. Bratislava: Public Promotion, 2008, s. 51-52.

²⁰ Kraus, Blahoslav. Základy sociální pedagogiky. 1. vyd. Praha: Portál, 2008, s. 130.

3. Internet a sociální sítě

Internet je hlavní platformou nových médií. Jedná se o obsáhlý a komplexní fenomén dnešní doby. Internet nabízí jednu z nejvyužívanějších služeb a tím je rychlá a snadno dostupná komunikace, který jej odlišuje od ostatních médií. Ekonomická dostupnost a relativní uživatelská jednoduchost pak činí z internetu nejužívanější komunikační médium současnosti.²¹ „Není tedy pochyb o tom, že virtuální prostor internetu výrazným způsobem vstupuje do toho, jak komunikujeme s druhými lidmi, jaký je charakter našich vztahů a potažmo jak to celé prožíváme a cítíme. Mnění ale internet charakter naší komunikace a našich vztahů, nebo je jen dalším prostorem, kde můžeme realizovat jinak docela přirozené jednání?“²² Mobilní a internetová komunikace nám umožňuje komunikovat kdykoliv a kdekoliv a tím nám bere veškerý volný čas, který by se dal využít daleko efektivněji.

3.1 Prostředí bez zábran

Internet je prostředí bez zábran. Mizí zde bariéry, dospívající se označují jako odvážnější, výřečnější, udávají vyšší schopnost odhalení se, „odhození masky“. Děti zde nepocítují možnost dostat sankci za nevhodné chování, dobře si uvědomují, že ve virtuálním prostředí je možné snadno lhát, přetvářovat se a měnit svoji identitu.²³ Anonymita je na prvním místě. Dospívající nejenže nemají strach ze svého okolí, ale také ztrácí komplexy z toho, jak sami vypadají. Také se podstatně méně než v realitě spoléhají na reciprocitu. Děti nemají strach, že je někdo odhalí a cítí se bezpečnější a o to více říkají, co si myslí.

Internet je stále častěji běžným společníkem dětí, nabízí nepřeborné množství informací všeho druhu. Děti přitahují zajímavosti, možnost chatovat nebo předávat si emaily s kamarády i cizími lidmi, on-line hry, zveřejňovat fotky nebo vzkazy. Mladiství se však mohou při práci s internetem dostat do situací, které ohrožují je samotné i jejich rodiny. Dospělí si většinou vědí rady s podvodníky, kteří se je snaží například v chatovacích místnostech podvést. Pro děti je tato situace mnohem hůře

²¹ Pavlíček, Antonín. Nová média a sociální sítě. 1.vyd. Praha: Oeconomica, 2010. s.50.

²² Buchtík, M., Dufková, M. a kol. O lidech na blízko i na dálku. 1. vyd. Praha: Powerprint, 2010, s. 41.

²³ Šmahel, David. Psychologie a internet dětí dospělými, dospělí dětmi. Praha: TRITON, 2003, s. 23-25.

rozpoznatelná, chybí jim zkušenosti, jsou důvěřivé a rády podlehnou slovům podvodníka, který se vydává za vrstevníka či kamaráda.²⁴

Upozornit na nebezpečí číhající na děti na internetu má Den bezpečnějšího internetu, který připadá na měsíc únor. Nebezpečím, které číhá na internetu, se zabývá i Nadace Naše dítě a to od dubna 2007. Nadace bojuje proti šíření dětské pornografie a dalších nebezpečných materiálů internetem.

Internet podporuje rozptýlení vztahů. Čím více se věnujeme virtuálním přátelům, tím méně času a pozornosti nám zbývá pro lidi v bezprostředním okolí. To vede k odcizení a tím i k izolaci. Děti vyměnily míč za židli u počítače. Už si nehrají venku na policajty a zloděje, ale raději se šouchají na zdi na Facebooku. Často je virtuální prostředí využíváno k navazování nových přátelských vztahů. Ale nahradí dětem chatování s přáteli pravé přátelství? Odpověď určitě všichni dobře známe.

Bohužel ve virtuálním světě se ztrácí zábrany a najednou jde všechno. Z šedých myšek jsou rázem hrdinové, z ošklivky krasavice, ti, kteří neumí promluvit, se stávají spisovateli. Děti ztrácí svou svobodu. Mají pocit, že se stávají „lepšími“ než jací ve skutečnosti jsou. Bývají uvězněny ve virtuálním světě. Často jsou posedlí touhou už být zase připojeni k internetu. Neuvědomují si, že čas, strávený před monitorem jejich počítače, je ochuzuje o nejkrásnější chvíle strávené s jejich kamarády někde venku. *Jednou z úloh sociální pedagogiky je zabránit tak častému vysedávání u televize a počítače. Najít smysluplnou činnost, která by děti natolik zabavila, aby se na ni těšily.* Je zde důležitá pomoc rodičů. Čas, který dítě stráví u počítače, by měli mít rodiče rozhodně pod kontrolou. Dítě nemá schopnost selekce. Rodiče by měli kontrolovat, s kým si dítě dopisuje, jaké fotografie vyvěšuje na internetu nebo zda si nesmlouvá schůzky s neznámými lidmi.

Neznalost a naivita dětí je obvykle velmi rychle zneužita. Také sociální pedagogika by měla zaujmout určité postavení a zaměřit se již na prevenci před „nebezpečným“ internetem. Avšak internet je nebezpečný jen do té míry, jaké nastavíme hranice. Samozřejmě zakázat v dnešní době dětem internet je nesmysl, ale tím, že s dětmi budeme mluvit o možnostech internetu, můžeme předejít pozdějším nepříjemnostem. Vždy je důležité mluvit s dětmi na rovinu. Vysvětlit jim, proč

---

²⁴ <http://www.novinky.cz/zena/deti/160902-nebezpeci-ciha-na-deti-i-na-internetu.html> (staženo 12.2.2012)

je důležité neuvádět své osobní údaje, proč neotvírat stránky s lákavou „sexuální“ reklamou, nedopisovat si na chatu s neznámou osobou atd. Rodiče by měli nastavit přístup pouze pro takové webové stránky, které jsou určené pro děti. Také by se měli rodiče zajímat, jak děti tráví čas na internetu, jaké využívají služby nebo zda se nesečkali s něčím nepříjemným. Děti potřebují získat u rodičů důvěru a rodiče musí projevit dostatečný zájem, aby nedocházelo k nedorozumění. Rodiče by měli děti chápat jako dar a neměli by je dobrovolně vystavovat nebezpečí. Dnešní doba vyžaduje, aby si rodiče udělali dostatek času na svoje děti. Doporučuji zhlédnout internetové stránky www.seznamsebezpecne.cz nebo www.e-bezpecni.cz, kde je plno užitečných rad jak pro děti tak rodiče.

Internet bude bezpečný, pokud naučíme děti určité zásady, které budou dodržovat. Slouží k tomu například desatero bezpečného internetu, které jasně a výstižně říká, jak se ve virtuálním světě chovat. Děti by si měly uvědomit, že internet opravdu není bezpečný a můžou se setkat s jakýmkoliv nebezpečím.

Desatero bezpečného internetu:

1. Nedávej nikomu adresu ani telefon. Nevíš, kdo se skrývá za monitorem.
2. Neposílej nikomu, koho neznáš, svou fotografii a už vůbec ne intimní.
3. Udržuj hesla k e-mailu i jinam v tajnosti, nesděluj je ani blízkému kamarádovi.
4. Nikdy neodpovídej na neslušné, hrubé nebo vulgární maily a vzkazy.
5. Nedomlouvej si schůzku na internetu, aniž bys o tom řekl někomu jinému.
6. Pokud narazíš na obrázek, video nebo e-mail, který tě šokuje, opusť webovou stránku.
7. Svěř se dospělému, pokud tě stránky uvedou do rozpaků nebo vyděsí.
8. Nedej šanci virům. Neotvírej přílohu zprávy, která přišla z neznámé adresy.
9. Nevěř každé informaci, kterou na internetu získáš.
10. Když se s někým nechceš bavit, nebav se.²⁵

---

²⁵ <http://www.seznamsebezpecne.cz/desatero-bezpecneho-internetu> (staženo 12.2.2012)

3.2 Změna identity

Identita člověka je prožívání sebe sama, ztotožněním se s životními rolemi, porozumění tomu, kdo vlastně jsem, poskytování pocitu osobní kontroly a svobodné vůle, odhadování vlastního potenciálu zkoumáním vlastních možností a různých alternativ.²⁶ Právě komunikace prostřednictvím elektronických médií podporuje změnu identity. V prostředí internetu se jedinec nenachází jako fyzický subjekt, ale působí na svou „virtuální reprezentaci“. Tato reprezentace nedisponuje identitou sama o sobě, ale je vlastně pouze jakýmsi shlukem digitálních dat. Jsou to informace o tom, kdo jsme v prostředí internetu, jaké zde máme jméno nebo přezdívku (nick). Do své virtuální reprezentace vkládáme své myšlení a pocity – části svého mnohostranného já. Z velké části jde však jen o projekci fantazie, představ, přání a komplexů. Naše virtuální reprezentace se tak stává jakousi samostatnou osobností. Virtuální identita je tedy to, co přisuzujeme identitě naší reprezentace v prostředí internetu.²⁷

Změna virtuální identity tedy nastává ve chvíli, kdy v prostředí internetu jakkoliv změním nebo nahradím svou virtuální reprezentaci. Změna virtuální identity je v tomto pojetí totožná se změnou virtuální reprezentace. Změnou identity je tedy i nahrazení pouhé přezdívky v prostředí chatu nebo změna e-mailu.

3.3 Nebezpečí na internetu

a) Kyberšikana

Kyberšikanu (cyberbullying) definujeme jako zneužití ICT (informačních komunikačních technologií), zejména pak mobilních telefonů a internetu, k takovým činnostem, jež mají za následek ublížení nebo jiné poškození oběti. Je to tedy jedna z forem šikany. Problémem však je, že děti a mladí lidé za těmito projevy šikany vůbec nemusí vidět. A protože nepoznají, že se jedná o šikanu, neví, jak se s ní vypořádat.²⁸

---

²⁶ Šmahel, David. Psychologie a internet dětí dospělými, dospělí dětmi. Praha: TRITON, 2003, s. 37-39.

²⁷ Šmahel, David. Psychologie a internet dětí dospělými, dospělí dětmi. Praha: TRITON, 2003, s. 39-41

²⁸ <http://www.e-bezpecni.cz/index.php/temata/kyberikana/17-cojekyllbersikana> (staženo 23.3.2012)

„Ublížení či poškození může být jak záměrem útočnicka, tak důsledkem nevhodného vtipu, nedorozumění mezi obětí a útočnickem, nedomyšlením důsledků jednání ze strany útočnicka atd. Oběť je poškozována opakovaně, ať už původním útočnickem či osobami, které se do kyberšikany zapojují později. Kyberšikana úzce souvisí s šikanou. Zatímco klasická šikana se může projevovat jak fyzickými útoky, tak útoky psychickými, kyberšikana se odehrává pouze v psychické rovině, je tedy druhem psychické šikany. Kyberšikana se projevuje především ponižováním, nadáváním, urážením, zastrahováním, vyhrožováním, vydíráním, obtěžováním a pronásledováním oběti - což jsou typické projevy psychické šikany. Útoky se odehrávají ve virtuálním prostředí.“²⁹

Kyberšikana se šíří neuvěřitelnou rychlostí. Svůj podíl na tom nese vývoj technologií a jejich služeb, které nabízí ideální prostředí pro šíření nebezpečných komunikačních praktik. Novým technologiím se více přizpůsobují právě děti než dospělí. Děti se s novinkami virtuálního světa seznamují rychleji a rodiče většinou nemají čas zjišťovat, jaké nové služby virtuálního prostředí poskytuje, a tak mají méně informací než děti. Rodiče ve většině případů mají ztíženou pozici v oblasti prevence z důsledku nedostatečné informovanosti. O problému se tak mnohdy dovídají až ve chvíli, kdy tato situace nastane.

Specifické projevy kyberšikany:

- **publikování ponižujících záznamů nebo fotografií** (v rámci webových stránek),
- **ponižování a pomlouvání** (v rámci sociálních sítí, blogů nebo jiných webových stránek),
- **krádež identity, zneužití cizí identity ke kyberšikany,**
- **ztrapňování pomocí falešných profilů** (např. v rámci sociálních sítí, blogů nebo jiných webových stránek),
- **provokování a napadání uživatelů v online komunikaci** (v rámci veřejných chatů a diskuzí),
- **zveřejňování cizích tajemství s cílem poškodit oběť** (např. v rámci sociálních sítí, blogů nebo jiných webových stránek, pomocí SMS zpráv apod.),

---

²⁹ Krejčí Veronika, Kyberšikana-kybernetická šikana (studie), Olomouc 2010, s. 3.

- **vyloučení z virtuální komunity** (např. ze skupiny přátel v rámci sociální sítě),
- **obtěžování** (např. opakovaným prozváněním, voláním nebo psaním zpráv).³⁰

b) Kybergrooming

„Kybergrooming je termín, který označuje chování uživatelů internetu, které má v dítěti vyvolat falešnou důvěru a připravit ho na schůzku, jejímž cílem je nezletilou/zletilou oběť pohlavně zneužít. Útočníci jsou tedy často pedofilové.“³¹

Kybergrooming je nejčastěji vázán na veřejný chat, internetové seznamky, ICQ, Skype a v posledních letech také na sociální sítě - Facebook, Twitter a další. Internetoví predátoři, jak se jim hovoří, však kromě těchto komunikačních prostředí využívají také inzertní portály, na kterých nabízející dětem různé možnosti výdělků či kariéry (např. v oblasti modelingu), často navštěvují portály zaměřené přímo na nezletilé uživatele internetu (dětské portály, portály zaměřené na volnočasové aktivity, herní portály a další internetové stránky).

Psychická manipulace v rámci kybergroomingu probíhá obvykle delší dobu – od cca 3 měsíců po dobu několika let. Tato doba je přímo závislá na způsobu manipulace a na důvěřivosti oběti. Oběťmi kybergroomingu jsou zpravidla děti a mládež nejčastěji ve věku 11 – 17 let. Lze předpokládat, že oběti tvoří zejména ti uživatelé internetu, kteří tráví velké množství volného času v online komunikačních prostředích a také navazují virtuální kontakty s ostatními (hledají kamarády, přátele, životní partnery). Děti a mládež jsou k manipulaci náchylnější zejména proto, že dosud nemají plně rozvinuté sociální dovednosti a mají nedostatek životních zkušeností. Výzkumy předpokládají, že útočníci tuto skutečnost využívají i při výběru obětí.³² *„Kyberútočníci (predátoři) tvoří heterogenní skupinu, ve které nalezneme jak uživatele s nízkým tak i vysokým sociálním statutem (právníky, učitele, policisty). V řadě případů oběť pachatele zná a je na něm závislá (v 85 - 95 % případů4), často bývá útočníkem také známý rodiny oběti. Mezi útočníky dle výzkumů převažují osoby, které dosud nebyly trestány. Kybergroomery se ale někdy stávají i ti, kteří již byli za sexuální útoky proti dětem a mladistvým odsouzeni a došlo u nich k recidivě. U většiny útočníků byl diagnostikován patologický zájem o děti.“³³*

³⁰ Krejčí Veronika, Kyberšikana-kybernetická šikana (studie), Olomouc 2010, s. 15.

³¹ <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kybergrooming/125-42> (staženo 23.3.2012)

³² Kopecký, Kamil. Kybergrooming, nebezpečí kyberprostoru (studie). Olomouc, 2010, s. 3-4.

³³ Kopecký, Kamil. Kybergrooming, nebezpečí kyberprostoru (studie). Olomouc, 2010, s. 4.

Etapy manipulace dítěte

1. Vzbuzení důvěry a snaha izolovat oběť

První etapou kybergroomingu je obvykle snaha útočnicka vzbudit důvěru u vybrané oběti (dítěte). To probíhá například tak, že se kybergroomer staví v komunikaci do pozice osoby, která oběti rozumí, která chápe její problémy, která má pokud možno stejné problémy a pomůže je dítěti vyřešit. Kybergroomer se snaží získat ve vztahu k oběti pozici dobrého kamaráda. Útočník zároveň oběť izoluje od okolí např. rodičů či kamarádů (rodiče ti nerozumí, já ano). Často v této etapě oběť získá e-mail dítěte, telefonní číslo na mobil či adresu.

2. Podplácení dárky či různými službami, budování kamarádského vztahu

Získaný vztah kybergroomer posiluje různými dárky (peníze, mobilní telefon, drahé hračky a oblečení). Tyto dárky dává dítěti bez konkrétní příčiny, jednoduše dítě podplácí.

3. Vyvolání emoční závislosti oběti na osobě útočnicka

V této etapě vzniká emoční závislost oběti na osobě útočnicka. Kybergroomer zná nejintimnější tajemství dítěte, dítě netuší, jak mocnou zbraň útočnickovi poskytl. Děti pak často lžou rodičům o tom, jak a s kým tráví svůj volný čas, nesvěřují se rodičům se svými problémy, důvěřují kybergroomerovi, který se pro ně stává důvěrným a exkluzivním přítelem.

4. Osobní setkání

Pokud dosud nedošlo k osobnímu kontaktu kybergroomera a oběti, ve fázi emoční (či jiné) závislosti pravděpodobně k nějakému druhu kontaktu dojde. Ten může být realizován procházkou v parku, návštěvou ZOO či kina, diskotéky či klubu, případně přímo návštěvou bytu kybergroomera.

5. Sexuální obtěžování, zneužití dítěte

Poslední etapou je sexuální obtěžování a zneužití dítěte kybergroomerem.³⁴

---

³⁴ <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kybergrooming/125-42> (staženo 23.3.2012)

c) Sexting

*„Poměrně nový fenomén, který je spojen s využíváním informačních a komunikačních technologií mladistvými a dětmi, je tzv. **sexting** (česky sextování). Slovo sexting je složeninou vzniklou ze slov sex a textování = elektronické rozesílání textových zpráv, fotografií či videa se sexuálním obsahem. Tyto záznamy (fotografie, video) jsou pak často zveřejněny na internetu - zejména dojde-li k ukončení vztahu mezi mladistvými. První případy sextingu byly zdokumentovány v roce 2005.“³⁵*

Sexting podporuje šíření pornografie mladistvých a dětí, které je celosvětově zakázáno. V České republice již byla také zaznamenána řada případů sextingu.

3.4 Sociální sítě

Mezi prostředky moderní komunikace na první místo řadíme sociální sítě. Díky vývoji se sociální sítě staly samozřejmou a všudypřítomnou součástí internetu. *„Internetové sociální sítě dnes podle průzkumu používá až polovina šestiletých dětí. Nahrazují jim komunikaci v rodině. Internetové znalosti dospělého člověka dosahují jedenáctileté děti. Zatímco generace dnešních třicátníků se v jedenácti letech po škole hravě zabavila skákáním přes gumu, fotbalem s kamarády či šipkovanou, dnešní pátáci ve volném čase ovládají virtuální svět. Podle výsledků poslední studie firmy AVG Technologies dosahují internetové dovednosti průměrného jedenáctiletého dítěte úroveň dospělého člověka. Snad jen s výjimkou placení hypoték přes internet a obchodování na burze jsou dnešní tweens, jak se moderně říká dětem od deseti do třinácti let, ve světě internetu zcela samostatné. Chtělo by se říct, že až moc.“³⁶*

Sociální sítě nám umožňují vyhledávat přátele, které jsme dlouhou dobu neviděli, vkládat fotografie, komentáře, sdílet informace nebo udržovat kontakt s přáteli, se kterými se nelze stýkat tak často, jak bychom chtěli. Také můžeme udržovat seznam vzájemně propojených přátel. Tvoří se na základě společných zájmů, rodinných vazeb nebo jiných důvodů. Váže k sobě určitou skupinu lidí, kteří se navzájem spojují prostřednictvím internetové komunikace. Sítě se stávají stále rozšířenější formou

³⁵ <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/sexting/137-154> (staženo 23.3.2012)

³⁶ <http://www.internethotline.cz/aktuality-2011/20.htm> (staženo 12.2.2012)

sociální komunikace a to zejména ze tří důvodů: 1. flexibilita, 2. rozšiřitelnost, 3. schopnost přežítí.³⁷ „Boyd a Ellison (2007) v *Journal of Computer-Mediated Communicatin* poměrně jasně definovali termín sociální sítě založené na webových technologiích:

1. *Vybudovat v rámci této sítě veřejný či polo-veřejný profil uživatele.*
2. *Definovat seznam dalších uživatelů v rámci této sítě, se kterými je daný jedinec propojen. Povaha a pojmenování těchto propojení se mohou v různých sítích lišit.*
3. *Sít' umožní uživatelům zobrazit a procházet seznam uživatelů, s nimiž jsou spojeni a zároveň procházet tyto seznamy i u jiných uživatelů.*³⁸

Se sociálními sítěmi je spojena řada problémů. Mladiství využívají sociální sítě jako úložiště osobních údajů. Tyto údaje lze poměrně snadno od uživatelů sociálních sítí získat a následovně zneužít například v rámci nebezpečných komunikačních technik. Řada uživatelů sociálních sítí zveřejňuje své fotografie se zachyceným obličejem, sociální sítě obsahují i fotografie mladistvých, které lze právě díky zveřejněné fotografii tváře účinně manipulovat. Fotografie tváře je jedním z nejsnadněji zneužitelných osobních údajů, protože umožňuje jednoznačnou identifikaci oběti. Časté jsou případy, kdy kyberútočník získá fotografii nezletilé oběti, kterou pak následně vydírá tím, že jí vyhrožuje zveřejněním fotografie.³⁹

Sociální sítě jsou rozšířené po celé planetě. Nejznámější jsou MySpace, Twitter, Google +, Facebook. Přičemž Facebook je z nich nejrozšířenější. Jen málokterí středoškoláci a vysokoškoláci nepoužívají Facebook pravidelně. *Profily na Facebooku si zakládají i mnohem mladší děti, avšak minimální věk pro založení profilu je třináct let.* Tahle skutečnost je však velmi opomíjena. V následující kapitole se Facebooku budeme věnovat podrobněji.

---

³⁷ Buchtík, M., Dufková, M. a kol. *O lidech na blízko i na dálku*. 1. vyd. Praha: Powerprint, s. 21.

³⁸ Pavlíček, Antonín. *Nová média a sociální sítě*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2010, s. 130-131.

³⁹ <http://www.e-bezpecni.cz/index.php/temata/socialni-sit/147-222> (steženo 21.3.2012)

3.5 Facebook

*„Facebook je velmi mladá sociální síť. „Mladá“ z hlediska lidského vnímání času, z hlediska internetového je to už „dospělec“, který má za sebou nejen první krůčky, ale i pubertu. Byl založen Markem Zuckerbergem, a poprvé spuštěn v únoru 2004 jako komunitní síť pro studenty Harvardovy univerzity. Během krátké doby se rozšířil i na ostatní univerzity, a od srpna roku 2006 je umožněn vstup každému jednotlivci staršímu **13 let.**“⁴⁰*

A jak Facebook funguje? Základním prvkem jsou přátelé, bez kterých by žádná sociální síť nefungovala. Pokud mají naši známí již založený profil na Facebooku, stačí si je vyhledat a požádat o autorizaci přidání do přátel. Teprve pokud je žádost o přátelství autorizována, je nový přítel přidán do seznamu. Dalším prvkem je zeď, která slouží k tomu, aby uživatel mohl veřejně komunikovat se svými přáteli, vkládat různé stavy, fotky, videa a odkazy. To vše se zobrazí také naším „přátelům“ na jejich zdi. Další z pilířů jsou informace, které o sobě zveřejníme. Jsou to údaje o uživateli, vzdělání, zaměstnání, rodinném stavu, kontaktní údaje, nebo zda hledá partnera. Naštěstí vyplnění celé této sekce není povinné. Další z možností, kterou nám Facebook přináší, je stát se fanouškem nějaké stránky. Následně se nám budou zobrazovat příspěvky stránky přímo na naší zdi.

Bezpečí na Facebooku

Facebook nás nutí věnovat pozornost jedné důležité otázce: Co všechno o sobě chceme světu prozradit? *„Ať už je to dobře, či špatně, síť způsobila masový posun hranic osobní intimity. Mnoho uživatelů, zvláště těch mladších, o sobě prozradí úplně všechno. Dobrovolně a velmi podrobně vyplní údaje o své profesi, zájmech i vztazích. O kamarádovi na Facebooku se někdy dovíte více, než jste se dověděli „offline“ v průběhu celé své desetileté známosti.“⁴¹*

Vznikají zde virtuální vztahy a na opravdové přátelství pak nezůstává čas. V rámci sociální pedagogiky je důležité zdůraznit, aby děti používaly Facebook jen k nezbytně nutným vzkazům a nikoliv dlouhému vybavování o ničem. Snažme se proto

⁴⁰ <http://www.internetprovsechny.cz/socialni-sit-dobry-sluha-zly-pan/> (staženo 12.2.2012)

⁴¹ Kirkpatrick, D. Pod vlivem Facebooku: příběh z nitra společností, která spojuje svět. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011, s. 174.

žákům vysvětlit, že na počítači se dají dělat užitečnější věci než bezmyšlenkovité vasedávání. Otevřenost Facebooku může otřást právě i intimními vztahy. Dříve jsme o svých protějšcích nevěděli tak mnoho, jak se dozvídáme prostřednictvím Facebooku. Pokud se váš přítel objeví na fotkách s jinou dívkou, třeba to nic neznamená, ale kdo ví? Horší situace nastává, když se někdo o svém rozchodu doví změnou v profilu ze stavu „zadaný“ na „svobodný“.

Jsou to právě školáci a studenti, kteří žijí na Facebooku otevřeným životem. Vedou na svých „zdech“ důvěrné dialogy s kamarády, ačkoli tyto dialogy může vidět kdokoli, kdo má přístup k danému profilu. Obecně mohou tyto informace vidět všichni lidé v dané školní síti. Děti, když náhodou tráví čas venku s kamarády, tak pořizují různá videa a fotky s cílem je okamžitě zveřejnit na své „zdi“. Jako by dnešní doba byla závislá jen na tom, co je na Facebooku. Děti pak vasedávají u počítače a sledují, kdo jim jakou fotku označil nebo které video sdílí i ostatní přátelé. Mladí lidé a děti si do svých přátel na Facebooku vyhledávají kde koho. Mají zde stovky přátel. Ale kolik jich je opravdových? Dva nebo tři? Někteří „přátele“ na Facebooku se na školní chodbě ani nepozdraví a pak si navzájem prohlíží své fotky na „zdi“. Je to správné? Proč by měl někdo cizí o mně vědět víc než je žádoucí?

Děti by si měly dobře rozmyslet, co zveřejní na své zdi, protože tyto informace mohou být kdykoliv v budoucnu zneužity. Každý si totiž může cokoli přechíst, prohlédnou fotky a udělat si jednoduchý úsudek. Proto, když už si děti Facebook založí, měly by si do svých přátel přidat i své rodiče. Rodiče tím získají kontrolu nad svými ratolestmi a děti si rozmyslí, co zveřejní. Popřípadě by rodiče měli mít přístup k jejich profilu a provádět časté kontroly. V dnešní době by to neměl být až tak velký problém, protože propasti mezi střední a mladou generací jsou pryč. Rodiče a děti k sobě nikdy neměli tak blízko, jako teď. V kultu věčného mládí i rodiče sledují módní trendy, baví se a užívají. Místo generačních konfliktů máme generační spojenectví.⁴²

Facebook má i světlé stánky, a to možnost komunikovat a sledovat slavné osobnosti. Někteří známí umělci si zakládají své oficiální stránky a přímo komunikují se svými fanoušky. Dříve tajné přání všech náctiletých se díky Facebooku vyplnilo.

---

⁴² Kubátová, Helena. Sociologie životního způsobu, 1. vyd. Praha: Grada, 2010, s. 238-239.

Trochu statistiky na závěr. Počet uživatelů Facebooku k 27.2.2012 je 812 127 920 a z toho je 155 704 660 uživatelů z USA. V České republice máme **3 553 120** osob registrovaných v této sociální síti. Na prvním místě tedy vévodí USA, dále Indii, Indonésie, Brazílie, Mexiko a Turecko.⁴³ *Začíná platit pravidlo, že kdo není na Facebooku, jako by nebyl.*

Facebook ve škole

Žáci na Facebooku tráví spoustu času. Většinou ihned po zapnutí internetu hledají Facebook. Také od té doby, co mobilní telefon využívá internet, chodí děti na Facebook i o přestávkách a kdykoliv je volná chvíle. Není problém se přihlásit i během vyučování. Facebook by neměl být na základních školách podporován. Odvádí pozornost od vyučování a děti se spíše soustředí na to, kdo je „šťouchl“ na zdi než na to, co je právě probíráno.

3.6 Twitter

„Jde o tzv. mikroblog, kde základem služby je sdílení textů o 140 znacích. Příspěvky („tweets“) je možné posílat či dostávat prostřednictvím SMS zpráv (k tomu byly původně určeny), dnes jsou ale publikovány nejčastěji pomocí webové stránky Twitteru nebo dalších externích aplikací. Součástí zpráv jsou často odkazy na další obsahy, např. fotografie nebo články. Twitter je možné sledovat i jako zpravodajský server, aniž by bylo nutné se registrovat.“⁴⁴ Tweets jsou přístupné komukoli, ale lze je také omezit jen na odběratele.

Původně měl Twitter sloužit jen k psaní krátkých vzkazů o tom, co kdo právě dělá, o čem přemýšlí apod. Překlad anglického slova twitter je cvrlikání, pípání, štěbetání a jasně tak vymezoval k čemu má sociální síť sloužit.

„Americká zpěvačka Lady Gaga se stala historicky prvním uživatelem Twitteru, jehož zprávy odebírá více než 20 milionů lidí na celém světě. Nejsledovanější osobou na Twitteru se Lady Gaga stala již v roce 2010, kdy její krátké vzkazy odebíralo 5,7 milionu lidí. Na rozdíl od jiných tvrdí, že svůj účet aktualizuje

⁴³ <http://www.checkfacebook.com/> (staženo 27.2.2012)

⁴⁴ Jadelská, Eva. Psychologie dnes, Praha: Portál, září 2011, s. 30-31.

*osobně. Kromě Twitteru má 48 milionů fanoušků na Facebooku a více než 800 tisíc na nové službě Google+.*⁴⁵

K tomu, aby se člověk registroval na Twitter, potřebuje stejně jako v případě Facebooku platnou emailovou adresu. Dále stačí v přihlašovacím formuláři zadat své celé jméno, uživatelské jméno a heslo. Twitter není na rozdíl od Facebooku v českém jazyce, a tak je nutná znalost angličtiny.⁴⁶ Z toho důvodu není Twitter tak často využíván u mladších dětí a nezařadila jsem ho ani do mého výzkumu.

3.7 Dílčí závěr

Internet a sociální sítě se staly součástí každodenního života. Málo kdo si život bez těchto moderních prostředků dovede představit. Ovlivňují nás na každém kroku a slýcháme o nich čím dál častěji. S internetem jsou spojena různá nebezpečí, která se stávají rozšířenější. Zaměřila jsem se na kyberšikanu, kybergrooming a sexting. Ale nebezpečí je daleko více. K nejznámějším sociálním sítím patří Facebook a Twitter.

---

⁴⁵ <http://www.play.cz/novinky/lady-gaga-vladne-twitteru> (staženo 20.3.2012)

⁴⁶ Pavlíček, Antonín. Nová média a sociální sítě. 1. vyd. Praha: Oeconomice, 2010, s. 147.

4. Prvky moderní komunikace

Dnešní mladí lidé dbají na to, aby měli co nejnovější a nejmodernější mobilní telefon, který musí obsahovat mnoho funkcí, tj. hry, připojení k internetu a tím i k sociálním sítím, fotoaparát a nahrávání videa. Internet nám přináší revoluci v komunikaci, jako je email, chat, sociální sítě, Skype, Icq a další. Internet neodmyslitelně patří k modernímu způsobu života. Je používán dnes a denně od předškolních dětí po seniory. *„Technika nám dává nástroje a prostředky pro navázání kontaktu v tomto umělém – virtuálním světě a naše duše se v tomto světě zrcadlí, odráží, projevuje se. Každé zákoutí lidské mysli si může najít ve virtuálním prostředí svůj odraz“*⁴⁷

Z důvodu velké nákladnosti a malému rozšíření byla jednotlivá média zpočátku vyhrazena pouze dospělým. Byli to rodiče, kdo pořizoval nové přístroje a na ně byl zaměřen zájem výrobců. V mládeži nebyla dlouhou dobu spatřována cílová skupina. *„V současnosti můžeme oproti počátečnímu období prožívat radikální změnu. Je to především mládež, kdo s nadšením používá media. V mnoha rodinách jsou děti „odborníky“, kteří rodičům radí při pořízení nových přístrojů a k jejich pořízení je dokonce přemlouvají. Zvláště patrná je tato radikální změna především u komunikačních médií.“*⁴⁸

Dříve nepředstavitelná myšlenka, že by děti mohly mít svůj vlastní počítač v dětském pokoji, se stala skutečností. Přístroje se rozptýlily po bytě a tím se zvýšila volná dostupnost médií pro mládež a děti. V dnešní době děti a dospívající tráví většinu svých mimoškolních aktivit s médii. Časté vysedávání u počítače se stává problémem moderní doby. V rámci sociální pedagogiky je třeba se zaměřit na volnočasové aktivity dětí a mládeže.

---

⁴⁷ Šmahel, David. Psychologie a internet dětí dospělými, dospělí dětmi. Praha: TRITON, 2003, s. 9.

⁴⁸ Buermann, Uwe. Jak (pře)žít s médii. 1. vyd., Hranice: FABULA, 2009, s. 37.

4.1 Mobilní telefon

Při prvotním používání mobilních telefonů se každý držel zásady sdělit jen ty nejpodstatnější věci. Dlouhou dobu dospělí lidé využívali telefon hlavně k vyřízení obchodních záležitostí. Postupně to byli opět dospělí, kdo začal využívat telefon k soukromým hovorům. Děti se vídaly ve škole a na ulici, a i tady si také domlouvaly schůzky. Pokud měly kamarády, kteří žili někde jinde, udržovaly kontakt prostřednictvím dopisů. Telefonování dětem bylo dovoleno jen výjimečně, protože to bylo značně nákladné. Rodiče měli přehled nad hovory svých dětí, neboť pevné linky byly většinou umístěny na chodbě domu nebo v obýváku a každý slyšel, co si kdo a jak dlouho povídá. Po zavedení mobilních telefonů vznikl u mládeže a dětí obrovský boom. Mobilní telefon přinesl možnost bezprostřední komunikace. Každý touží mít své vlastní telefonní číslo. *Tím končí i kontrolovatelnost hovorů. Rodiče ztrácí přehled nad tím, s kým si potomek telefonuje.*

Vlastnit mobilní telefon je pro děti symbolem určitého společenského postavení, které změnilo komunikační návyky mladé generace. Napsat někomu SMS⁴⁹ je mnohem snazší než psát dopis a čekat na odpověď několik dní. U SMS máme odpověď do několika vteřin. Avšak děti si neuvědomují, že se tím vytrácí i určité kouzlo. Nyní vzhledem k dostupnosti se telefon stává místem rozhovorů, kde se povídá a povídá, někdy jen kvůli povídání samotnému.

Vyspělost techniky přispěla k tomu, že se počítače z pracovních stolů přemístily do našich kapes, a to především díky dotykovým multimediálním telefonům. *„Revoluci na poli mobilních technologií spustila firma Apple, která původně vůbec telefony nevyrobila. Nicméně svým převratným nástupem v roce 2007 s telefonem iPhone tento trh zcela předefinovala. iPhone v sobě spojil tradiční funkce mobilního telefonu s digitálním fotoaparátem, multimediálního přehrávače (iPhod) a zařízení pro mobilní on-line komunikaci.“*⁵⁰

---

⁴⁹ SMS = zkratka z anglického "Short Message Service" neboli služba krátkých textových zpráv. Jedná se o komunikační protokol, který umožňuje výměnu krátkých textových zpráv mezi mobilními telefony.

⁵⁰ Pavlíček, Antonín. Nová média a sociální sítě. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2010, s. 61.

4.2 E – mail

Elektronická pošta neboli e-mail je nejmladším komunikačním nástrojem a patří k základním funkcím počítačových sítí již od jejich zrodu. „Znak @ se používá od roku 1972.“⁵¹ Jde o komunikaci prostřednictvím počítačových sítí, z nichž nejznámější je Internet. Zpráva napsaná na počítači odesílatele je prostřednictvím spojovacích bodů doručena na počítač adresáta. Umožňuje odesílat všechny objekty, které jsou digitalizovatelné, tj. písmo, obraz, zvuk, video atd. E-mail je způsob, jak zdarma a rychle posílat velké množství dat. E-mail nám neumožňuje bezprostřední komunikaci, protože odeslání a doručení zprávy neprobíhá současně. Prodlevy v doručení bývají zpravidla v řádu minut.

E-mail přináší s sebou i nevýhody. Rozesílání obtěžujících e-mailů tzv. spamů, které nám zaplňují naše e-mailové schránky. Další nebezpečí jsou počítačové viry. Proto bychom neměli otvírat neznámé a nekontrolované soubory. Zneužívání elektronické pošty stále více roste. V dnešní době je e-mail překonán. Na výsluní se dostávají sociální a komunikační sítě.

4.3 Skype

*„Skype je nejpoblárnější internetová hlasová komunikační služba na světě. Používání Skype je velmi snadné. Umožní vám komunikaci napříč kontinenty, hranicemi, státy a časovými pásmy kdekoli na světě zdarma.“*⁵² Pomocí Skype můžeme bezplatně telefonovat z jednoho počítače na druhý a potřebujeme k tomu jen internetové připojení, mikrofon a reproduktory. Není potřeba složitá instalace, a tak pomocí pár „kliků“ je Skype nainstalován a může se telefonovat nebo chatovat. Bez problémů lze využívat konferenční hovor, kdy spolu telefonuje více osob najednou. Oblíbené jsou videohovory, kdy se osoby navzájem vidí. Při chatování děti využívají již zmíněné emotikony – smajlíky a akronymy.

---

⁵¹ Pavlíček, Antonín. Nová média a sociální sítě. 1. vyd. Praha: Oeconomice, 2010, s. 50.

⁵² Max. Harry, Ray. Taylor. Skype kompletní průvodce. 1. vyd. Praha: Grada, 2008, s. 25.

4.4 Chat

„Chat neboli pokec je program, který umožňuje komunikaci mezi jedinci na celém světě v reálném čase. Chat můžeme také chápat jako druh elektronického rozhovoru lidí, kteří jsou v daném okamžiku připojeni k internetu. Chatovat znamená diskutovat on-line zpravidla s několika lidmi najednou.“⁵³ V podstatě jde o zvláštní druh prezentace před veřejností, kdy volba zašifrovaného sebeoznačení umožňuje zůstat ve virtuálním světě v anonymitě. Stejně tak ostatní účastníci komunikace jsou zpravidla chráněni dostatečným stupněm anonymity.⁵⁴

Chatování je považováno za absolutní součást každodenního života mladé generace. *Ihned po probuzení se mladí lidé vrhají na počítač. Každý ví, co kdo kdy a kde dělal. Lidé ztrácejí své soukromí. Rozhovory on-line jsou několikrát delší než, jak by tomu bylo ve skutečnosti. Většina virtuálních rozhovorů zůstala nedokončená nebo je rozhovor v půlce ukončen. Na kvalitu komunikace má zajisté i vliv, že děti komunikují s několika přáteli najednou.*

Výhody chatu:

- anonymita uživatelů
- komunikace bez omezení hranic
- komunikace mezi kamarády, kteří žijí na vzdálených místech
- nové možnosti seznámení se
- snadná dostupnost
- větší otevřenost

Nevýhody chatu:

- anonymita uživatelů
- možnost závislosti na virtuálním světě
- většina volného času strávená chatováním
- ztráta zábran

---

⁵³ Mičienka, Marek, Jiráček, Jan a kol. Základy mediální výchovy. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 163.

⁵⁴ Vybíral, Zbyněk. Psychologie lidské komunikace. 1. vyd. Praha: Portál, 2000, s. 152.

- snížená komunikace s přáteli a rodinou
- nárůst depresivních pocitů
- nebezpečí seznámení s deviantem.

4.5 ICQ

Počátky programu lze datovat rokem 1996, kdy se čtveřice mladých počítačových uživatelů snažila vyplnit mezeru na trhu, poskytnout uživatelům internetu komunikační nástroj, který oproti emailu nabízel okamžitou zpětnou vazbu. Tak vzniklo ICQ, což je zkratka pro I seek you (hledám tě).⁵⁵

ICQ nám přináší jednu velkou výhodu, a to možnost komunikovat s přáteli, které máme v adresáři, v reálném čase, a to i s uživateli vzdálených třeba tisíce kilometrů. Pomocí ICQ můžeme chatovat, telefonovat, posílat soubory nebo hledat si přátele. ICQ je také možné využívat pomocí Facebooku, mobilního telefonu nebo Google+ . „Vedle klasického seznamu kontaktů může uživatel nyní v rámci ICQ najít seznam přátel z různých sociálních sítí, a to vše v reálném čase. Uživatelé již nemusí otvírat prohlížeč a přihlašovat se do každé sítě, ve kterých jsou členy, nyní najdou vše na ICQ. Uživatelé mohou také komentovat novinky se svými přáteli přímo z ICQ a jejich komentáře budou automaticky zveřejněny na příslušné sociální síti. Verze ICQ dnes nabízí integraci se sociálními sítěmi Google+, Facebook, YouTube a Twitter.“⁵⁶ Není vůbec neobvyklé, že děti a teenageři zároveň na počítači hrají hry, chatují a poslouchají hudbu.

4.6 YouTube

„YouTube je internetový video-hosting server, založený teprve v roce 2005. Přesto již po dvou letech dosáhl návštěvnost převyšující 100 milionů návštěvníků denně. Denně na něj přijde téměř třetina uživatelů internetu“⁵⁷ Dnes se na servery uloží každou minutu 60 hodin záznamu a každý den se přehraje **čtyři miliardy** videí.⁵⁸

⁵⁵ <http://www.slunecnice.cz/tipy/icq/> (staženo 21.3.2012)

⁵⁶ http://www.stahuj.centrum.cz/komunikace/instant_messengers/icq/icq/ (staženo 21.3.2012)

⁵⁷ Pavlíček, Antonín. Nová média a sociální síť. 1. vyd. Praha: Oeconomice, 2010 s. 155.

⁵⁸ <http://pctuning.tyden.cz/component/content/article/1-aktualni-zpravy/23098-youtube-ma-novy-rekord-dosahlo-4-miliard-zhlednutych-videi-za-24-hodin> (staženo 27.2.2012)

Princip služby je jednoduchý, neboť každý se může zdarma zaregistrovat, i když to není nutné, a sdílet videa či filmy s ostatními uživateli. Celý projekt stojí na reklamě, kterou server zobrazuje spolu s promítaným filmem. Video není možné stahovat do počítače, ale musí se rovnou přehrávat ze serveru. Avšak existují programy, které toto omezení pomáhají obejít.

Uživatelé YouTube mohou sledovat, hodnotit a komentovat videa, nahrávat je a nechat totéž dělat i ostatní uživatele. Neregistrovaní uživatelé nemohou zhlédnuté videa hodnotit a komentovat.⁵⁹ Zhlédnutá videa lze jednoduše sdílet na zdi Facebooku, Twitteru aj.

4.7 Dílčí závěr

Cílem této kapitoly je nastínění nejčastěji využívaných prvků moderní komunikace. Počítače jsou umístovány do dětských pokojů, mobilní telefony vlastní převážná většina dětí a mladistvých. Komunikace je mnohem dostupnější a otevřenější. Dříve nejpoblárnější e-mail je překonán službami jako je ICQ nebo Skype. Zde jsou zprávy předávány okamžitě a příjemce na ně ihned může odpovědět. Chat je oblíbený u dětí z hlediska vyhledávání kamarádů a možnosti „pokecu“. Avšak lidé zde ztrácí soukromí a drahocenný čas. Veškeré prostředky se stávají propojené vůči sobě navzájem.

---

⁵⁹ Pavlíček, Antonín. Nová média a sociální sítě. 1. vyd. Praha: Oeconomice, 2010, s. 159.

5. Empirický výzkum nejčastěji využívaných komunikačních prostředků

Výzkum byl proveden na Základní škole Miroslav a to na 1. a 2. stupni. Byla využita kvantitativní metoda. Nejprve jsem si stanovila problém, který chci zkoumat. Na základě studia odborné literatury, internetu a konzultací jsem vytvořila dotazník. Nyní vám výzkum přiblížím a vyhodnotím jeho výsledky.

5.1 Cíl výzkumu

Výzkum byl zaměřen na problematiku nejčastěji využívaných sociálních a komunikačních sítí a četnost využití těchto sítí. Dále se zjišťovalo, jak děti často využívají sociální sítě a proč se přihlásili. V neposlední řadě chtěl výzkum poukázat na to, zda mají rodiče přehled, jaké internetové stránky děti navštěvují a zda provádí kontrolu, co napíší na sociální sítě. Cílem výzkumu bylo zjistit způsoby trávení volného času žáků 1. a 2. stupně ZŠ.

Žáci se samostatně a anonymně vyjadřovali k položeným otázkám prostřednictvím dotazníku.

Hypotézy

Pro svůj výzkum jsem si stanovila následující hypotézy:

H1: Nejméně 50% dětí na 1. stupni základní školy používá Facebook.

H2: Každý žák na 2. stupni základní školy je uživatelem sociální sítě Facebook.

H3: Žáci 1. a 2. stupně základní školy nejraději komunikují přes chat na počítači.

H4: Rodiče většinou provádí kontrolu, co děti napíší na sociální sítě.

Způsob výběru respondentů

Výzkum byl proveden na Základní škole Miroslav na 1. stupni v pátých třídách a na 2. stupni v devátých třídách. Výzkum se uskutečnil v září 2011 a zúčastnilo se ho 141 žáků ve věku 9–10 let a 14–15 let. Návratnost dotazníku byla 100%, ale použitelnost 98,5%, což znamená, že dotazník správně vyplnilo a odevzdalo 139 žáků, z nichž bylo 67 dívek a 72 chlapců.

5.2 Metody použité při zpracování dat a informací

Sběr dat byl proveden formou kvantitativního dotazníkového šetření. Byla zvolena explorační metoda z důvodu oslovení většího počtu respondentů a tím i získání velkého množství dat. Cílem dotazníku bylo zjistit základní údaje o respondentovi, ale především jeho postoje k danému problému.

Na základě rozhovoru s ředitelem Základní školy Miroslav panem Mgr. Jaroslavem Mácou jsem sestavila dotazník s 12 uzavřenými otázkami. Důležitost byla kladena hlavně na věk respondentů, aby otázky byly jasné a srozumitelné všem respondentům.

5.3 Realizace výzkumu

Před samotným dotazníkovým šetřením jsem zkonultovala finální podobu otázek v dotazníku s ředitelem Mgr. Jaroslavem Mácou. Byly provedeny malé opravy u otázek tak, aby byly srozumitelné i pro děti na 1. stupni základní školy. Samotný výzkum probíhal dva dny, kdy jsem navštívila zmíněnou základní školu. Byla jsem přítomna a nápomocna při vyplňování dotazníku a zodpovídala dotazy žáků. Spolupráce se žáky byla výborná. Učitelé mi vyšli velice vstříc a dotazník jsme vyplňovali v rámci výukové hodiny.

Po vyplnění a setřídění dotazníků následovala nejtěžší část celé práce a tou bylo vyhodnocení odpovědí a interpretace získaných výsledků.

Analýza výsledků výzkumu

Při prezentaci výsledků dotazníkové šetření se vychází z pořadí, ve kterém byly předkládány respondentům. Tabulky jsou rozděleny na dvě části, a to na odpovědi od žáků 1. stupně a na odpovědi od žáků 2. stupně. Respondenti měli dva způsoby odpovědí, kde v prvním případě museli zvolit pouze jednu z nabízených odpovědí (viz. otázky č. 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10) a ve druhém případě bylo umožněno více odpovědí (viz. otázky č. 5, 6, 11, 12). U výpočtu v procentech bylo vždy vycházeno z počtu respondentů, kteří správně vyplnili a odevzdali dotazník, a to jak na 1., tak i na 2. stupni základní školy.

5.4 Interpretace výsledů

První dvě otázky byly pouze informativní a týkaly se pohlaví a věku respondentů.

1. Pohlaví respondentů

Pohlaví	Četnost odpovědí	%
Dívka	67	48,2
Chlapec	72	51,8
Celkem	139	100

Tab. 1: Pohlaví respondentů

2. Věk respondentů

Věk	Četnost odpovědí	%
9 – 10	66	47,5
14 – 15	73	52,5
Celkem	139	100

Tab. 2: Věk respondentů

Věk respondentů 9-10 let odpovídá žákům 5. třídy základní školy, pro žáky devátých tříd odpovídá věk 14-15 let.

Třetí otázka byla položena se záměrem zjistit, kolik z dotazovaných žáků vlastní mobilní telefon.

3. Vlastním mobilní telefon

Vlastním mobilní telefon	Věk 9 - 10	%	Věk 14 - 15	%
Ano	60	90,9	73	100
Ne	6	9,1	0	0
Celkem	66	100	73	100

Tab. 3: Vlastním mobilní telefon

Odpovědi žáků na tuto otázku není nijak překvapující. Pouze 6 žáků prvního stupně nevlastní mobilní telefon. Na druhém stupni všichni respondenti odpověděli kladně. Tímto dotazníkové šetření potvrdilo predikci, že stále více dětí základní školy vlastní mobilní telefon.

Čtvrtá otázka měla zjistit, k jakým účelům nejvíce respondenti využívají mobilní telefon.

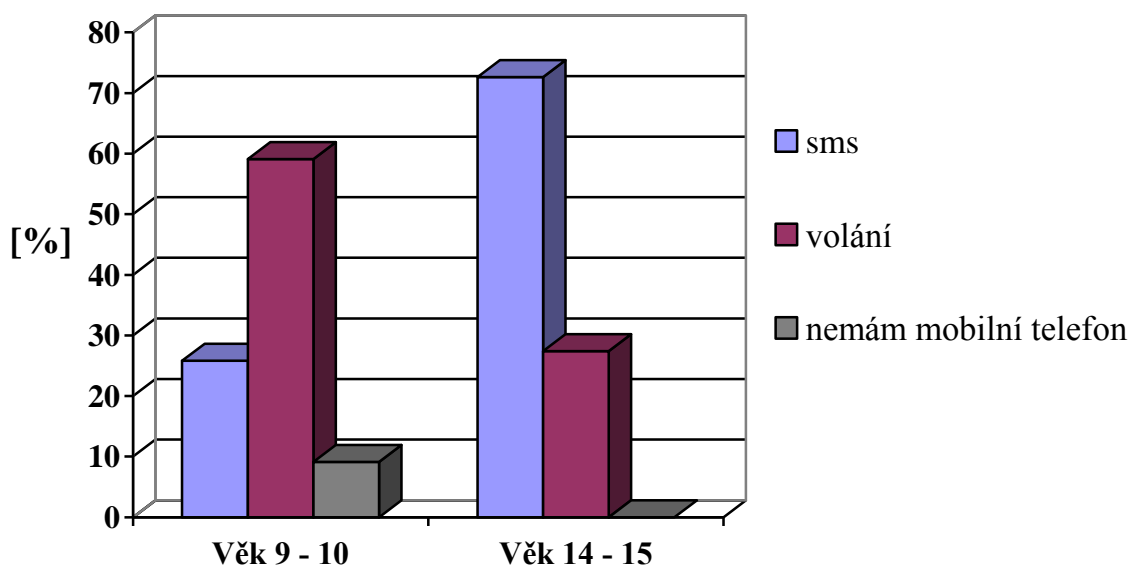
4. Mobilní telefon využívám hlavně na:

Hlavní využití mobilního telefonu	Věk 9 - 10	%	Věk 14 - 15	%
SMS	17	25,8	53	72,6
volání	39	59,1	20	27,4
Nemám mobilní telefon	6	9,1	0	0
Celkem	66	100	73	100

Tab. 4: Využití mobilního telefonu

Pro větší přehlednost je uveden sloupcový graf č. 1, který nám dává rozdílnou odpověď u žáků na 1. a 2. stupni.

Graf 1: Využití mobilního telefonu

Z odpovědí vyplývá, že se využití mobilního telefonu liší na prvním a druhém stupni základní školy. Na prvním stupni respondenti odpovídali, že nejčastěji mobilní telefon využívají na volání, na druhém stupni za nejčastější odpověď volili krátké textové zprávy. Z toho usuzují, že na prvním stupni základní školy je pro děti snadnější volání než, pro ně zatím složité, skládání písmenek do slov pomocí krátkých textových zpráv.

Pátá otázka „Jaké sociální a komunikační sítě používáš?“ měla poukázat na nejčastěji využívané sociální a komunikační sítě mezi dětmi.

5. Jaké sociální a komunikační sítě používáš?

Kategorie	Věk 9 - 10	%	Věk 14 - 15	%
Facebook	46	69,7	69	94,5
YouTube	49	74,2	67	91,8
Lidé	15	22,7	15	20,5
Líbím se Ti	2	3,0	3	4,1
Spolužáci	4	6,1	7	9,6
Icq	23	34,8	31	42,5
Skype	29	43,9	45	61,6
Nepoužívám	10	15,2	2	2,7
Jiné	15	22,7	2	2,7

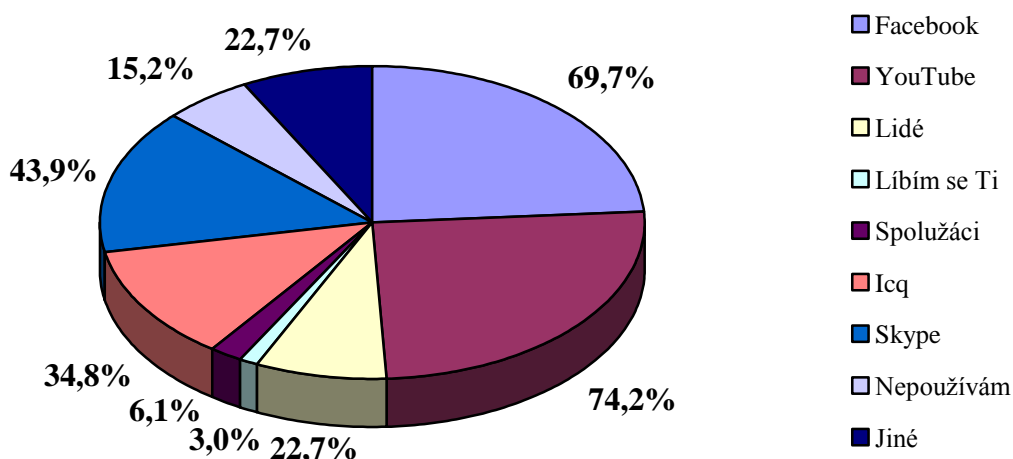
Tab. 5: Jaké sociální a komunikační sítě používáš?

Není překvapující, že Facebook je nejčastěji využívanou sociální sítí, neboť i ve světě je tato sociální síť na prvních místech. Na 1. stupni základní školy jsem zjistila, že téměř 70% dětí využívá Facebook. Toto zjištění je závažné v tom, že podmínky pro založení vlastní Facebookové stránky je 13 let. Žákům, s kterými je dotazník vyplňován, je 9-10 let. Jen 10 z dotazovaných dětí prvního stupně nepoužívá sociální a komunikační sítě. Na 2. stupni základní školy je využití Facebooku už 94,5%. Pouze dva respondenti z 2. stupně odpověděli, že nepoužívají sociální a komunikační sítě. Velice dobře, co do četnosti odpovědí, si vedl Skype, Icq a YouTube.

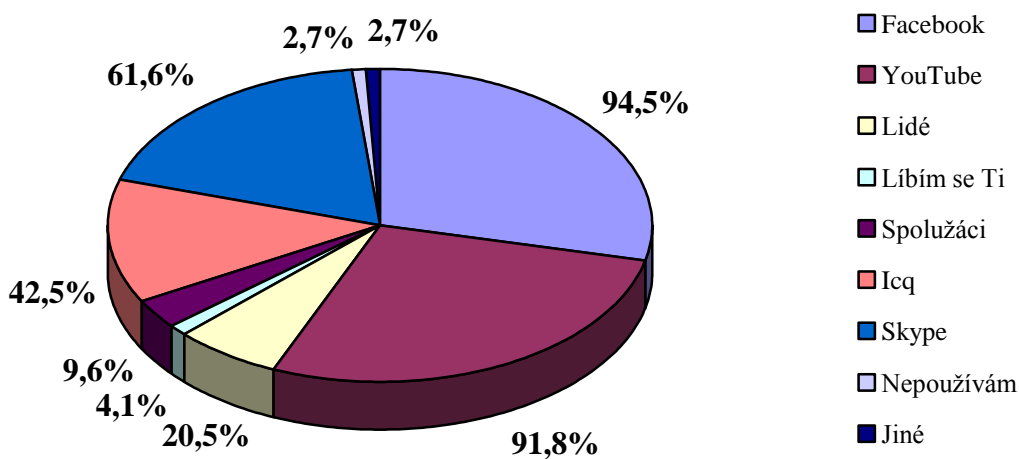
Graf č. 2 znázorňuje, že žáci pátých tříd nejraději navštěvují Facebook a YouTube. Komunikační sítě Icq a Skype hned následovaly.

Graf 2: Uživatelé sociálních a komunikačních sítí ve věku 9 - 10 let

Jak lze pozorovat z grafu č. 3, žáci devátých tříd také nejraději využívají služeb Facebooku a YouTube. Komunikační síť Skype dosáhl 61,6%, důvodem může být možnost levného videohovoru, který je předností Skype.

Graf 3: Uživatelé sociálních a komunikačních sítí ve věku 14 - 15 let

Otázka číslo 6 nás informuje o důvodu přihlášení.

6. Proč jsi se přihlásila/a?

Kategorie	9 - 10	%	14 - 15	%
Zábava	38	57,6	49	67,1
Poznávání kamarádů	29	43,9	45	61,6
Z nudy	6	9,1	11	15,1
Informace	5	7,6	6	8,2
Jiné	6	9,1	2	2,7
Nepřihlásil/a	10	15,2	2	2,7

Tab. 6: Proč jsi se přihlásil/a?

Výzkum nám ukazuje, že děti do virtuálního světa chodí kvůli zábavě a za poznáváním kamarádů. Odpovědi respondentů 1. a 2. stupně byly téměř vyrovnané.

Sedmá otázka nám dává odpověď, jak žáci často využívají sociální sítě.

7. Jak často využíváš sociální a komunikační sítě?

Kategorie	9 - 10	%	14 - 15	%
Denně	13	19,7	39	53,4
Kdykoliv je příležitost	15	22,7	22	30,1
Několikrát týdně	2	3,0	2	2,7
Občas	26	39,4	8	11,1
Nevyužívám	10	15,2	2	2,7
Celkem	66	100	73	100

Tab. 7: Jak často využíváš sociální a komunikační sítě?

Nejčastější odpověď žáků prvního stupně je, že sociální a komunikační sítě využívají občas. Takto odpovědělo 39,4% což je 26 dětí, ale hned další nejčastější odpovědí je, že sociální a komunikační sítě využívají, kdykoliv je příležitost. Tuto možnost odpovědi zvolilo 22,7% dotazovaných. Žáci z druhého stupně základní školy už sociální sítě využívají z 53,4% denně a 30,1% respondentů, kdykoliv je příležitost. Z těchto odpovědí žáků devátých tříd můžeme usuzovat, že tráví většinu svého volného času na počítači.

Otázky 8, 9 a 10 jsou zaměřeny na rodiče respondentů. Zde se zjišťovalo, kolik rodičů je uživateli některých sociálních sítí, zda mají přehled, jaké jejich děti navštěvují internetové stránky a kolik rodičů provádí kontrolu, co jsou schopny jejich děti zveřejnit na sociálních sítích.

8. Myslíš si, že alespoň jeden z rodičů zná sociální sítě?

Kategorie	9 - 10	%	14 - 15	%
Ano	39	59,1	39	53,4
Ano, a používají je	17	25,8	28	38,4
Ne	3	4,5	2	2,7
Nevím	7	10,6	4	5,5
Celkem	66	100	73	100

Tab. 8: Myslíš si, že alespoň jeden z rodičů zná sociální sítě?

Podle těchto odpovědí lze usuzovat, že sociální sítě jsou oblíbeny jak u dětí, tak i u dospělých. Odpovědi na 1. a 2. stupni se příliš nelišily. Převážná většina rodičů zná sociální sítě a zároveň jsou i uživateli.

9. Vědí rodiče, jaké navštěvuješ stránky na internetu?

Kategorie	9 - 10	%	14 - 15	%
Ano	46	69,7	44	60,3
Ne	11	16,7	19	26,0
Nevím	8	12,1	10	13,7
Nenavštěvuji internet	1	1,5	0	0
Celkem	66	100	73	100

Tab. 9: Vědí rodiče, jaké navštěvuješ stránky na internetu?

Na tuto otázku převážně kladně odpověděli jak žáci pátých, tak i devátých tříd. 69,7% respondentů z prvního stupně si myslí, že rodiče provádí kontrolu, jaké navštěvují internetové stránky. Na druhém stupni je to 60,3% respondentů. Dalo by se předpokládat, že rodiče kontrolují své děti, jak tráví čas na internetu.

10. Kontrolují rodiče, co napíšeš na sociální síť?

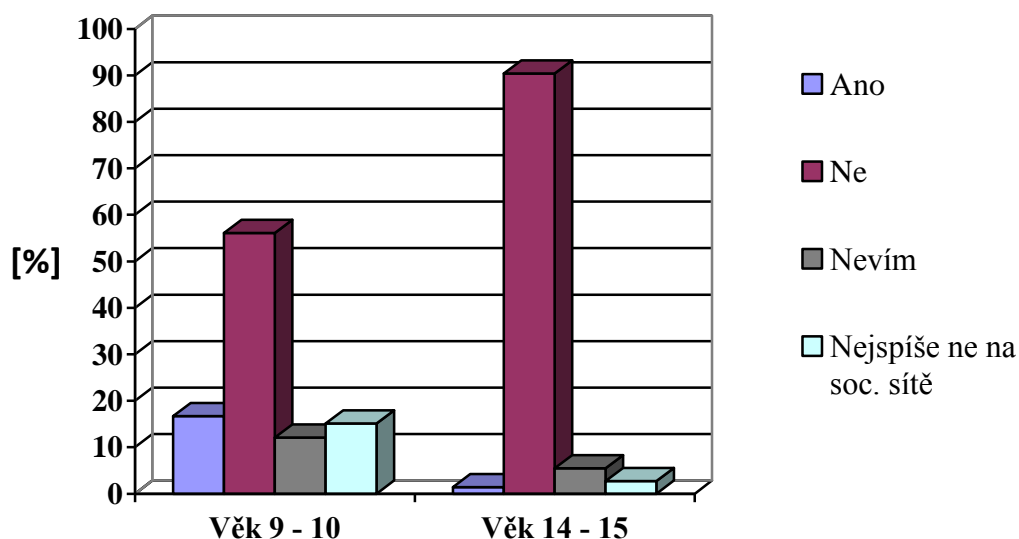
Kategorie	9 - 10	%	14 - 15	%
Ano	11	16,7	1	1,4
Ne	37	56,1	66	90,4
Nevím	8	12,1	4	5,5
Nepíší na soc.sítě	10	15,1	2	2,7
Celkem	66	100	73	100

Tab. 10: Kontrolují rodiče, co napíšeš na sociální síť?

Zatímco otázka číslo 9 nás příjemně překvapila, odpovědi na otázku číslo 10 byly alarmující. Zde nám vyplynulo, že 56,1% žáků pátých tříd si myslí, že rodiče nekontrolují, co napíšeš na sociální síť. Ale největším překvapením z celého dotazníku je odpověď žáků devátých tříd, kdy 90,4% respondentů si také myslí, že rodiče neprovádí kontrolu, co zveřejní na sociálních sítích.

Z grafu č. 4 jednoznačně vyplývá, že žáci z prvního i druhého stupně se domnívají, že rodiče nekontrolují, co zveřejní na sociálních sítích.

Graf 4: Kontrolují rodiče, co napíšeš na sociální sítě?

U otázek 9 a 10 se odpovědi rozcházejí. Zatímco u otázky 9 rodiče dětí na 1. stupni mají v 69,7% a na 2. stupni v 60,3% přehled, jaké navštěvují jejich děti internetové stránky. Na otázku 10 děti sdělují, že rodiče nekontrolují, co napíše na sociální sítě. **Rodiče neprovádí kontrolu u dětí na 1. stupni z 56,1% a na 2. stupni z 90,4%.**

Je třeba se zamyslet nad tím, proč rodiče neprovádí kontrolu svých dětí. Zda za tím stojí nezáměr ze strany rodičů nebo nedostatek času bohužel nyní nezjistíme. Avšak kontrola je velmi důležitá. Jedním z důvodů, proč mít přehled nad svými dětmi je, že jsou schopny zveřejnit neuvěřitelné věci o sobě a svém soukromí.

Tato otázka č. 11 byla položena s úmyslem zjistit, jak žáci nejradyji komunikují s kamarády.

11. Jak nejradyji komunikuješ s kamarády?

Kategorie	9 - 10	%	14 - 15	%
Osobně	44	66,7	57	78,1
Prostřednictvím SMS	6	9,1	7	9,6
Přes chat	29	43,9	23	31,5
Jinak	2	3,0	2	2,7

Tab. 11: Jak nejradyji komunikuješ s kamarády?

Dle četnosti odpovědí vidíme, že na 1. i 2. stupni žáci nejradyji komunikují osobně, ale hned další nejčastější odpověď byla přes chat na počítači.

Cílem poslední otázky bylo zjistit, jak žáci tráví svůj volný čas.

12. Jak většinou trávíš volný čas?

Kategorie	9 - 10	%	14 - 15	%
Venku s kamarády	43	65,2	63	95,5
U počítače	24	33,4	21	28,8
V zájmovém kroužku	16	24,2	8	11,0
Jinak	11	16,7	4	5,5

Tab. 12: Jak většinou trávíš volný čas?

Zajímavý výsledek je u dětí na 1. stupni, kdy 33% respondentů odpovědělo, že tráví svůj volný čas u počítače. 95,5% žáků devátých tříd uvádí, že svůj volný čas tráví venku s kamarády. Můžeme považovat odpovědi žáku na druhém stupni za validní?

5.5 Shrnutí výzkumu

Mými dotazníkovými respondenty byli žáci 1. a 2. stupně a z toho důvodu bylo velmi těžké dotazník vypracovat. Musela jsem dbát na to, aby otázky byly položeny jak pro děti ve věku 9 – 10, tak i pro děti ve věku 14 – 15. Bylo třeba otázky zformulovat tak, aby byly jednoduché, ale zároveň vystihly vše potřebné. S dotazníkem jsem byla spokojena, ale při vyhodnocování výsledků se objevily určité nedostatky, které plynou z nedostatečné zkušenosti s vytvářením dotazníku, jako například možnosti i jiných odpovědí. Žáci věnovali vyplňování dotazníku dostatečnou pozornost.

Otázka číslo 5 nám odpovídala na otázku jaké sociální a komunikační sítě jsou nejvíce oblíbené. V tomto případě jsem si stanovila hypotézu, která zněla: *H1: Nejméně 50% dětí na 1. stupni základní školy používá Facebook.* Výzkum tuto hypotézu verifikoval, protože kladně odpovědělo 69,7% respondentů. Otázka číslo 5 nám odpovídá i na následující hypotézu, která zněla: *H2: Každý žák na 2. stupni základní školy je uživatelem sociální sítě Facebook.* Zde výzkum tuto hypotézu falzifikoval. Sociální síť Facebook používá 94,5%.

Otázka číslo 11 byla směřována na zjištění, jak žáci nejraději komunikují s kamarády. *Hypotéza H3, která zněla: Žáci 1. a 2. stupně základní školy nejraději komunikují přes chat na počítači, byla výzkumem falzifikována.* Respondenti nejraději komunikují osobně. Takto odpovědělo 66,7% dětí na prvním stupni a 78,1% dětí na druhém stupni základní školy. Avšak druhou nejčastější odpovědí byla komunikace přes chat, kde žáků pátých tříd zvolilo odpověď „chat“ 43,9% a žáků devátých tříd bylo 31,5%.

Otázka 10 byla zaměřena na kontrolu ze strany rodičů a zněla: *Kontrolují rodiče, co napíšeš na sociální sítě? Zde jsem si stanovila hypotézu H4: Rodiče většinou provádí kontrolu, co děti napíší na sociální sítě.* Výzkumem jsem zjistila, že rodiče většinou neprovádí kontrolu svých dětí, co zveřejní na sociálních sítích a tím byla *hypotéza falzifikována*. 56,1% žáků pátých tříd si myslí, že je rodiče nekontrolují na sociálních sítích a totéž si myslí i 90,4% žáků devátých tříd. Osobně jsem si myslela, že jsou v tomto případě rodiče důslednější, protože děti mohou zveřejnit věci, které by mohly být nějakým způsobem zneužity.

Závěr

Bakalářská práce přiblížila prostředky moderní komunikace využívané mezi dětmi. Nejvíce se zaměřila na samotný internet a s ním spojenou nejnavštěvovanější sociální síť Facebook. V úvodu jsem si položila otázku: „Je internet bezpečný?“ Práce nám dala jednoznačnou odpověď, že internet není bezpečný. Blíže popsala nebezpečné jevy spojené s využíváním internetu jako je kyberšikana, kybergroomin nebo sexting.

Při využívání internetu by měly být děti opatrné. Děti jsou totiž nejvíce ohroženou skupinou, protože jsou snadno ovlivnitelné. Nemají schopnost selekce, a tak snadno uvěří např. jakékoliv zprávě, reklamě a osobám na druhé straně chatu. Rodiče by proto měli být důslední a pozorovat jakékoliv změny chování u svého dítěte. Neměli by nechávat dlouhou dobu sedět děti u počítače, protože by to děti mohly brát jako nezájem a tím více by se mohly upnout na elektronickou komunikaci. Rodiče by se svých dětí měli ptát, jak se mají, s kým si píší, jaké fotky zveřejňují na Facebooku. Rodiče by měli mít zájem o své děti a také se jim dostatečně věnovat.

Rozhodně prospěje vedení dítěte k aktivnímu trávení volného času. Je alarmující, kolik času některé děti stráví před obrazovkou počítače nebo s „mobilem“ v ruce. Takto strávený volný čas vede k otupování. Děti se stávají pasivními a přechod k aktivní činnosti se postupně stává stále obtížnějším. Děti jsou více podrážděné, neumí se do následující činnosti zabrat a zhoršuje se i schopnost činnost dokončit. Děti jsou nesoustředěné. Pokud jsou přetěžováni oba rodiče a není dobře zabezpečena péče o dítě v jeho volném čase, existuje nebezpečí narušení jeho výchovy a vzniku patologických projevů v chování. Sociální pedagogika by měla velkou pozornost věnovat již prevenci a seznámit děti s nebezpečím, které na ně na internetu číhá. Vysvětlit dětem, že internet není „středem vesmíru“ a že komunikace je daleko příjemnější tváří v tvář. Také by sociální pedagogika měla vytvořit optimální podmínky pro trávení volného času.

Empirická část bakalářské práce byla zaměřena na zjištění nejčastěji využívaných prostředků moderní komunikace. Pomocí dotazníkového šetření bylo zjištěno, že nejoblíbenější prostředky jsou chat, ICQ, Skype, Facebook a YouTube. Je třeba však uvést, že se postupně ukázalo, že některé otázky v dotazníku nebyly dostatečně propracované, především pro malé zkušenosti s vytvářením dotazníku.

Přesto se došlo k zajímavému zjištění. Nejvíce překvapující byly odpovědi na otázku: Kontrolují rodiče, co napíšeš na sociální síť? Z výzkumu vyplývá, že rodiče neprovádí téměř žádnou kontrolu u svých dětí, co zveřejní na sociálních sítích. Toto zjištění mě samotnou velice znepokojuje. Jak již opakovaně zmiňuji, rodiče by měli věnovat dětem větší pozornost a nenechávat je dlouhou dobu před monitorem počítače bez kontroly. Bohužel někteří rodiče si rizika spojená s užíváním internetu vůbec neuvědomují a dobrovolně děti rizikům vystavují.

Resumé

Tato bakalářská práce se zabývá prostředky moderní komunikace využívané mezi dětmi. Nastínila rozdíly mezi interpersonální a elektronickou komunikací, zaměřila se na média a jejich vliv na děti a mládež, ale především se zabývala internetem a sociální sítí Facebook. Blíže popsala jednotlivé prvky moderní komunikace.

Úvodní kapitola této práce je zaměřena na vymezení komunikace. Komunikace je podmínka sociální existence člověka. Při interpersonální komunikaci jsme v bezprostředním kontaktu s osobou, s kterou si vyměňujeme informace. Elektronická komunikace není omezena místně ani časově. V elektronické komunikaci jsou neverbální projevy nahrazeny emotikony a akronymy.

Ve druhé kapitole se zaměřuji na problém médií. Média nás denně obklopují a ovlivňují naše názory a hodnoty. Je důležitá selekce informací, aby si děti na základě nepravdivých údajů nevytvářely zkreslené představy o světě. Důležitou roli zde plní výchova.

Největší pozornost věnuji třetí kapitole, která se snaží přiblížit internet a sociální sítě. V prostředí internetu mizí bariéry a děti mění svoji identitu. Samozřejmě zde lze najít plno užitečných informací, ale také může být zneužíván na úkor dětské naivity. Sociální pedagogika by se měla zaměřit na prevenci před nebezpečným internetem. Sociální sítě se staly každodenním společníkem mladé generace, kde vévodí Facebook.

Čtvrtá kapitola jednotlivě popisuje prvky moderní komunikace, ke kterým patří mobilní telefon, e-mail, Skype, ICQ, chat a YouTube.

Poslední pátá kapitola je empirický výzkum, který pomocí dotazníkového šetření zjistil nejčastěji využívané prostředky moderní komunikace. Žáci pátých a devátých tříd nejčastěji využívají ve spojení s internetem Facebook, chat, ICQ a Skype. Také bylo zjištěno, že rodiče neprovádí kontrolu, co jejich děti zveřejňují na sociálních sítích.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá prostředky moderní komunikace využívané mezi dětmi. V práci je podán podrobný přehled o využívání internetu a sociálních sítí zejména Facebooku. Upozorňuje na rizika s nimi spojená. Pozornost je věnována zejména kyberšikaně, kybergroomingu a sextingu. Jsou zde uvedeny rady bezpečného internetu. Práce blíže popisuje prvky moderní komunikace, a to mobilní telefon, e-mail, Skype, ICQ, chat a YouTube.

Výzkum, který byl prováděn pomocí dotazníkového šetření, se týkal nejčastěji využívaných sociálních a komunikačních sítí. Také zjišťoval kontrolu ze strany rodičů, která je velmi opomíjena a výzkum to jen potvrdil.

Klíčová slova

Internet, sociální síť, Facebook, komunikace, média, identita, nebezpečí, děti, mládež, kyberšikana, kybergrooming, sexting.

Anotation

My Bachelor thesis deals with the means of contemporary communication used amongst children. The thesis provides a detailed view on the internet social networks use, especially Facebook. It warns of the risks connected with these media. I focused on cyberbullying, cybergrooming and sexting. Advice on safe internet use is also mentioned. My work describes the elements of the contemporary communication, e.g. mobile phone, e-mail, Skype, ICQ, chat and YouTube. The research I have accomplished by the means of answer sheet concerns the most frequently used social and communication networks. It also concerns the control from the side of parents, which is very neglected, as it had been confirmed by my research.

Keywords

Internet, social networks, Facebook, media, identity, danger, children, youth, cyberbullying, cybergrooming, sexting.

Seznam literatury

1. BAKOŠOVÁ, Zlatica. *Sociální pedagogika jako životná pomoc*. 3. vyd. Bratislava: Public Promotion, 2008, 252 s. ISBN 978-969944-0-3
2. BUERMANN, Uwe. *Jak (pře)žít s médii*. 1. vyd. Hranice: FABULA, 2009, 239 s. ISBN 978-80-86600-58-1.
Aufrecht durch die Medien. Flensburg: Flensburger Hefte Verlag, 2007.
3. BUCHTÍK, M., DUFKOVÁ, M. a kol. *O lidech na blízko i na dálku: vzdělávací a zážitkový projekt o internetu: metodika projektu LiveOnLine*. 1. vyd. Praha: Powerprint, 2010, 150 s. ISBN 978-80-87415-01-6.
4. DIVÍNOVÁ, Radana. *Cybersex – forma internetové komunikace*. 1. vyd. Praha: TRITON, 2005, 168 s. ISBN 80-7254-636-8.
5. JUCOVIČOVÁ, D., ŽÁČKOVÁ, H. *Neklidné a nesoustředěné dítě ve škole a v rodině*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010, 240 s. ISBN 978-80-247-2697-7.
6. KOPECKÝ, Kamil. *Moderní trendy v elektronické komunikaci*. 1. vyd. Olomouc: HANEX, 2007, 100 s. ISBN 978-80-85783-78-0.
7. KIRKPATRICK, David. *Pod vlivem Facebooku: příběh z nitra společnosti, která spojuje svět*. 1. vyd. Brno: Computer Press. 2011, 320 s. ISBN 978-80-251-3573-0.
The Facebook Effect: The Inside Story of the Company That Is Connecting the World. David Krikpatrick, 2010.
8. KRAUS, Blahoslav. POLÁČKOVÁ, Věra a kol. *Člověk, prostředí, výchova*. Brno: Paido, 2001, 200 s. ISBN 80-7315-004-2.
9. KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008, 216 s. ISBN 978-80-7367-383-3.
10. KUBÁTOVÁ, Helena. *Sociologie životního způsobu*. 1. vyd. Praha: Grada. 2010, 272 s. ISBN 978-80-247-2456-0.

11. LACA ,Slavomír. *Sociální pedagogika*. 1. vyd. Brno: IMS, 2011, 211 s. ISBN 978-80-87182-19-2.
12. MACHOVÁ, J., KUBÁTOVÁ, D., a kol. *Výchova ke zdraví*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009, 296 s. ISBN 978-80-247-2715-8.
13. MAX. Harry, RAY. Taylor. *Skype kompletní průvodce*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008, 232 s. ISBN 978-80-247-2123-1.
MAX. Harry, RAY. Taylor. *Skype – The Edfinitive Guide*. 1st Edition, Pearson Education, Inc, Que/Sams, 2006.
14. MIČIENKA, Marek. JIRÁK, Jan a kol. *Základy mediální výchovy*. 1 vyd. Praha: Portál, 2007, 296 s, ISBN 978-80-7367-315-4.
15. PAVLÍČEK, Antonín. *Nová média a sociální sítě*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2010, 182 s. ISBN 978-80-245-1742-1.
16. REIFOVÁ, Irena, a kol. *Slovník mediální komunikace*. 1 vyd. Praha: Portál, 2004, 139 s. ISBN 80-7178-926-7.
17. SMEJKAL, V. BACHRACHOVÁ, Sch., H. *Velký lexikon společenského chování*. 2. vyd. Praha: Grada, 2011, 400 s. ISBN 978-80-247-3650-1.
18. ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha: TRITON, 2003, 160 s. ISBN 80-7254-360-1.
19. VITO, Joseph, A. De. *Základy mezilidské komunikace*. 6. vyd. Praha: Grada, 2008, 512 s. ISBN 978-80-247-2018-0.
VITO, Joseph, A. De. *Essentials of human communication*.
20. VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000, 264 s. ISBN 80-7178-291-2.

Články v periodikách

1. Jadelská, Eva. Psychologie dnes, Praha: Portál, září 2011, ISSN 1212-9607
2. Kopecký, Kamil. Kybergrooming, nebezpečí kyberprostoru (studie). Olomouc, 2010, 16 s. ISBN 978-80-254-7573-7.
3. Krejčí, Veronika, Kyberšikana - kybernetická šikana (studie), Olomouc 2010, 72 s. ISBN 978-80-254-7791-5
21. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělání (2005)

Internetové zdroje

1. <http://www.bezpecne-online.cz/pro-ucitele-a-rodice/teenageri-a-komunikace-na-internetu> (staženo 19.2.2012)
2. <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kybergrooming/125-42> (staženo 23.3.2012)
3. <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kyberikana/17-cojekyllbersikana> (staženo 23.3.2012)
4. <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kybergrooming/125-42> (staženo 23.3.2012)
5. <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/sexting/137-154> (staženo 23.3.2012)
6. <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/socialni-sit/147-222> (steženo 21.3.2012)
7. <http://www.checkfacebook.com> (staženo 27.2.2012)
8. <http://www.internethotline.cz/aktuality-2011/20.htm> (staženo 15.2.2012)
9. <http://www.internetprovsechny.cz/socialni-sit-dobry-sluha-zly-pan/> (staženo 10.2.2012)
10. <http://www.novinky.cz/zena/deti/160902-nebezpeci-ciha-na-deti-i-na-internetu.html> (staženo 10.2.2012)

11. <http://pctuning.tyden.cz/component/content/article/1-aktualni-zpravy/23098-youtube-ma-novy-rekord-dosahlo-4-miliard-zhlednutych-videi-za-24-hodin> (staženo 27.2.2012)
12. <http://www.portiscio.net/pocet-uzivatelu-facebooku> (staženo 27.2.2012)
13. <http://www.seznamsebezpecne.cz/desatero-bezpecneho-internetu> (staženo 15.2.2012)
14. <http://www.slunecnice.cz/tipy/icq/> (staženo 21.3.2012)
15. http://www.stahuj.centrum.cz/komunikace/instant_messengers/icq/icq/ (staženo 21.3.2012)

Přílohy

Příloha 1: Dotazník

DOTAZNÍK

*Dobrý den,
jmenuji se Ivana Krchňavá a studuji 3. rokem Vysokou školu Tomáše Bati ve Zlíně,
Institut mezioborových studií Brno obor sociální pedagogiku.
Tento dotazník je zcela anonymní. Výsledky použiji pouze pro svoji bakalářskou práci.*

1. Jsem

- holka
- kluk

2. Můj věk je .....

3. Vlastním mobilní telefon

- ano
- ne

4. Mobilní telefon využívám hlavně na:

- SMS
- volání
- nemám mobilní telefon

5. Jaké sociální a komunikační sítě používáš? (můžeš zaškrtnout více)

- Facebook
- Twitter
- YouTube
- Lidé
- Líbím se Ti
- Spolužáci
- MySpace
- Icq
- Skype
- jiné.....
- nepoužívám

6. Proč jsi se přihlásil/a

- kvůli zábavě (video, fotky, hudba)
- poznávání kamarádů
- z nudy
- získávání informací
- jiné.....
- nepřihlásil/a

7. Jak často využíváš sociální a komunikační sítě?

- denně
- kdykoliv je příležitost
- několikrát týdně
- několikrát měsíčně
- občas
- nevyužívám

8. Myslíš si, že alespoň jeden z rodičů zná sociální sítě (Facebook, Twitter...)?

- ano
- ano, a používají je
- ne
- nevím

9. Vědí rodiče, jaké navštěvuješ stránky na Internetu?

- ano
- ne
- nevím
- nenavštěvuji internet

10. Kontrolují rodiče, co napíšeš na sociální sítě (Facebook, Twitter...)?

- ano
- ne
- nevím
- nepíši na sociální sítě (Facebook, Twitter...)

11. Jak nejraději komunikuješ s kamarády?

- osobně (tváří v tvář)
- prostřednictvím krátkých textových zpráv (SMS)
- přes chat na počítači
- jinak.....

12. Jak většinou trávíš volný čas?

- venku s kamarády
- u počítače
- v zájmovém kroužku
- jinak.....

Děkuji vám za spolupráci a za pravdivé vyplnění dotazníku.

Ivana Krchňavá